

FÖRVALTNINGSHÖGSKOLAN

Dialog om dialogen

– En studie om medborgarnas inställning till att delta i kommunal medborgardialog

Camilla Linderöth
Hillevi Hultgren Vicsai

Program:	Kandidatprogrammet i offentlig förvaltning, 180 hp
Kurs (kurskod):	Kandidatuppsats i offentlig förvaltning, 15 hp (FH1504)
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	VT/2017
Handledare:	Gregg Bucken-Knapp
Examinator:	Ylva Norén Bretzer

Sammanfattning

Program:	Kandidatprogrammet i offentlig förvaltning, 180 hp
Kurs (kurskod):	Kandidatuppsats i offentlig förvaltning, 15 hp (FH1504)
Titel (svensk):	Dialog om dialogen
Titel (engelsk):	Dialouge about the dialouge
Nivå:	Grundnivå
Termin/år:	VT/2017
Handledare:	Gregg Bucken-Knapp
Examinator:	Ylva Norén Bretzer
Nyckelord:	Medborgare, medborgardialog, inställning, insyn, inflytande, medverkande, kommun, kommunala projekt

-
- Syfte:** *Syftet med studien är att genom explorativ ansats fånga hur medborgarnas inställning till att delta i en kommunal medborgardialog ter sig, och vad inställningen eventuellt kan ge för effekter för verktyget medborgardialog som demokratisk funktion.*
- Teori:** *Studien kommer att föra en teoretisk diskurs som bygger på tidigare forskning om medborgardialog som demokratiskt verktyg. Utifrån en diskussion av tidigare författare kommer vi visa på en lucka i forskningen om medborgardialoger där man inte har tagit in medborgarperspektivet. Studien kommer komplettera tidigare forskning genom att studera medborgarnas inställning till att delta i kommunal medborgardialog utifrån ett analysverktyg som bygger på begreppen insyn, inflytande och medverkan.*
- Metod:** *Fokusgrupper och observation*
- Resultat:** *Medborgarna i Alingsås kommun har en genomgripande positiv inställning till att delta i medborgardialog. Dock finns det vissa praktiska hinder som gör att medborgarna ändå inte deltar. Detta bidrar till att alla samhällsgrupper inte känner sig inkluderade i det beslutande rummet vilket leder till ett bortfall i kunskap för kommunen som kan komma att urholka syftet med att använda kommunala medborgardialoger.*

Abstract

The Municipality of Alingsås has chosen to hold civilian dialogue with its residents in an ongoing project. The purpose of this study is to find out what attitudes the citizens have towards participating in citizen dialog, and how this attitude affects the outcome of the dialogue. The results of the study show that the citizens are positively set to participate, but what prevents them from joining municipal dialogues consists of an underlying experience of not being confident that their opinion is of importance in the decision-making process. The citizens show a feeling of not being included in the dialogue, as an effect of the forums for dialogues being too narrow. This feeling prevents citizens from participating in municipal dialogues. Interest groups participate more in dialogue than individual citizens. To create material about the citizens perception about the process of the dialogue will generate information that is important for the field of Public Administration, both in theory and in practice, to use when citizen dialogue is supposed to be used.

Keyword: Citizen, citizen dialog, attitude, insight, impact, contribute, municipality, municipal projects

Nyckelord: Medborgare, medborgardialog, inställning, insyn, inflytande, medverkan, kommun, kommunala projekt

Förord

Vi vill tacka vår handledare Gregg Bucken-Knapp för hans kloka ord och peppande inställning, samt medlemmarna i vår handledningsgrupp för bra feedback. Vi vill också tacka alla de härliga invånare i Alingsås kommun som ställde upp i våra fokusgrupper, de anställda på Alingsås bibliotek för att vi fick låna deras fina konferenslokal och kommunikatörer på Alingsås kommun för att de distribuerade vår annons.

Vi vill också tacka oss själva för att vi har valt att ha roligt genom hela processen. Tack alla baristor i Universitetsområdet, utan ert kaffe hade det inte blivit någon uppsats. Inte minst tack till Carl, Andreas, Agnes och Hugo för att ni har stått vid vår sida.

24 Maj 2017, Göteborgs universitet

Hillevi Hultgren Vicsai & Camilla Linderöth

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	5
1.2 Medborgardialog	5
1.3 Exemplet Alingsås.....	6
2. Problemformulering	7
3. Syfte och frågeställningar.....	8
4. Avgränsning	9
5. Teoretisk referensram.....	10
5.1 Förespråkare och kritiker.....	10
5.2 Medborgarperspektivet.....	12
5.3 Lagstadgat medborgerligt inflytande.....	13
5.4 Omvärldspåverkan.....	14
6. Metod	15
6.1.1 Fokusgrupper.....	16
6.1.2 Observation	17
6.2 Val av studieobjekt.....	18
6.3 Urval.....	18
6.4 Genomförande	19
6.4.1 Genomförande fokusgrupper.....	19
6.4.2 Genomförande observation	20
7. Analysverktyg	21
7.1 Operationalisering av analysverktyget	22
8. Empiri.....	23
8.1 Empiri fokusgrupper.....	23
8.1.1 Fokusgrupp; insyn	23
8.1.2 Fokusgrupp; inflytande.....	25
8.1.3 Fokusgrupp: medverkande	28
8.2 Empiri observation	32
8.2.1 Observation; insyn.....	32
8.2.2 Observation; inflytande	33
8.2.3 Observation; medverkan.....	33
9. Analys.....	33
9.1 Vad har medborgarna för inställning till att delta i en kommunal medborgardialog?.....	33
9.2 Vad kan medborgarnas inställning till att delta i en kommunal medborgardialog få för effekter?	35
10. Slutsatser	38

Referenslista.....	40
Bilaga 1. Annonser.....	45
Bilaga 2. Information kring fokusgrupp till respondenter.....	46
Bilaga 3. Intervjuguide.....	47
Bilaga 4. Intervjudeltagarblankett.....	49

1. Inledning

*“The idea of citizen participation is a little like eating spinach: nobody is against it by principle because it’s good for you”*¹.

Så varför dyker ingen upp? Citatet ifrån Sherry. R Arnstein ringar in problematiken kring aktivt deltagande av medborgarna i politiska processer, det är svårt att vara emot det av princip då det har positiva effekter för demokratin. Trots detta är det generella deltagandet i kommunala och regionala medborgardialoger lågt.²

1.2 Medborgardialog

Medborgardialoger är ett brett begrepp som används på olika sätt i olika länder. Martin Karlsson konkretiserar ner definitionen till att en medborgardialog innebär olika former av medborgerligt politiskt deltagande, som initieras och styrs av offentliga aktörer och institutioner. Tanken är att offentliga aktörer bjuder in medborgarna att diskutera kommande förändringar med förhoppning om att väcka intresse och engagemang, det är ett sätt att involvera medborgarna mer i politiska beslut. Karlsson beskriver medborgarnas delaktighet i demokratin på följande sätt; *”Medborgare försöker påverka politiker även de 1458 dagar som passerar mellan två val och politiker talar med medborgare även mellan valrörelser. Således föreligger valet mellan möjligheterna att antingen försöka skapa former för dialog som går att styra mot högre jämlikhet och effektivitet eller att inte göra det.”*³

Att ha medborgardialog är i dag inte lagstadgat i kommunallagen men däremot i plan och bygglagen 3 kap. 9 §, där kommuner som upprättar förslag till översiktsplanen skall bjuda in och samråda med berörda parter, och ge kommunens medlemmar möjlighet att delta i samråd.⁴ Avsikten med studien är att ta reda på vad medborgarna har för inställning till dialogen som redskap och vilka följderna blir av medborgarnas inställning. Studien syftar att tillgodose bristen på perspektiv om varför medborgare i högre utsträckning inte deltar i medborgardialoger.

¹ Arnstein 1969:216

² Karlsson 2011

³ Karlsson 2011:113ff

⁴ Plan- och bygglag, SFS, 2010:900.

1.3 Exemplet Alingsås

En svensk kommun med ambitionen att utöva medborgardialog vid beslut som rör invånarna är Alingsås. I dokumentet *”Riktlinjer för planerad invånardialog i Alingsås”* står angivet; *”Vid förslag som rör invånarna i Alingsås kommun bör en invånardialog övervägas och ställning tas till nyttan och syftet med en sådan dialog. Invånardialog kan användas när nämnden behöver få mer kunskap från invånarna inför ett beslut och när nämnden har behov av att ge invånarna mer kunskaper inför ett beslut.”*⁵ Den 20 mars 2014 bjöd Alingsås kommun in invånarna till ett informationsmöte om dåvarande förslag beträffande en planerad överdäckning av E20 och målbilderna för det planerade tillväxtområdet, kallat “A+”. 27 åhörare kom och deltog på informationsmötet.⁶

Trafikverket har en intention att bredda vägsträckan E20 genom Alingsås och därmed har kommunen påbörjat en process att eventuellt överdäcka denna sträcka.⁷ Genom en nyligen genomröstad avsiktsförklaring, gällande överdäckningen av E20 samt byggandet av A+ området, som i studien kommer att benämnas ”Alingsåsprojektet”, har kommunen tagit ett steg närmare starten för byggprojektet.⁸ En avsiktsförklaring innebär att ett dokument upprättas mellan parter som har för avsikt att ingå avtal med varandra, i detta fall Alingsås kommun och Trafikverket.⁹ Att överdäcka, som ett förslag i detta projekt är, syftar till att bygga över, att skapa ny mark, att bebygga eller ta bort barriärer i samhället.¹⁰ Alingsåsprojektet innefattar att man vill överdäcka en vägsträcka om 370 meter av E20 som passerar genom centrala Alingsås. Överdäckningen skulle frigöra mark som kan bidra till att genomföra A+/Lyckan, som är en del av Alingsås kommuns tillväxtprogram.¹¹ Prislappen för bygget har i dagsläget kalkylerats till 678 mnkr, som kommunen själva får bekosta.¹²

När stora byggprojekt ska genomföras involveras inte enbart kommunens beslutsfattare, nätverket av inblandade företag och myndigheter, ekonomer och projektledare, utan också kommunens medborgare.¹³

⁵ Alingsås kommun: “Riktlinjer för planerad invånardialog i Alingsås”.

⁶ Alingsås tidning, “Informationsmötet om E20/A+”. 2014-03-21, filmklipp “Kjell Hult informerar om E20 genom Alingsås”

⁷ Trafikverket. E20 Genomfart Alingsås.

⁸ Alingsås kommun, Kommunfullmäktige, Protokoll 2016-11-30.

⁹ Letter of intent, Avtal24.

¹⁰ Länsstyrelsen i Stockholms län. “Överdäckningar – en kunskapsöversikt.”

¹¹ Alingsås kommun, “Flerårsstrategi 2017-2019”

¹² Alingsås kommun. Kommunfullmäktige. Protokoll 2016-11-30.

¹³ Brorström 2015:67,83,110, Karlsson 2011:113, Johansson 2011:181ff, Åström & Granberg 2009

Det går att avläsa från kommunfullmäktiges protokoll 2016-11-30, att beslut tagits gällande användning av medborgardialog i Alingsåsprojektet; *”Den fördjupade medborgardialogen ska snarast sättas igång så att tillräcklig tid ges medborgarna att kunna bidra med idéer och lösningar i syfte att utveckla A+ området.”*¹⁴ Således har Alingsås kommun en tydlig vilja att föra dialog med medborgarna gällande projektet.

2. Problemformulering

Att genomföra ett kommunalt projekt som förväntas kosta närmare 700 miljoner kronor skapar åsikter ifrån berörda parter såsom medborgare, företag, politiker och föreningar.¹⁵ Då medborgardialog har för avsikt att föras under Alingsåsprojektets gång, är det ett intressant fall att studera utifrån att medborgarna i kommunen långsiktigt kan komma att beröras av den ekonomiska prioriteringen, och att projektet kan komma att omforma staden. Genom att tillvarata dessa åsikter via en dialog med kommuninvånarna ökar legitimiteten för projektet och är även av vikt för att den sociala hållbarheten i ett samhälle.¹⁶ För att minimera en ”vi mot dem” – känsla, mellan medborgare och makthavare har kommunen i sin avsiktsförklaring visat att viljan är att interagera medborgarna i Alingsåsprojektet. Ett långsiktigt medborgardeltagande, där förändringar diskuterats i förebyggande syfte minskar att invånare motsätter sig kommunala beslut och av vikt är att dialogen inleds i ett tidigt stadium i processen.¹⁷

Att det är lagstadgat att bjuda in medborgarna till samråd enligt plan- och bygglagen, ökar den deltagande demokratin och ger medborgarna möjlighet att uttrycka sina åsikter om stora förändringar i kommunen.¹⁸ Det blir således ett komplement till den representativa demokratin. Tidigare forskning har målat upp medborgardialog som ett bra verktyg för politikerna som stärker demokratin. Detta är dock inte utan problem då det kan utnyttjas av politikerna genom att det legitimerar beslutet utan att medborgarna haft något reellt inflytande över resultatet och blir mer av en symbolisk åtgärd från beslutsfattarnas sida.¹⁹

¹⁴ Alingsås kommun. Kommunfullmäktige. Protokoll 2016-11-30.

¹⁵ Alingsås kommun. Kommunfullmäktige. Protokoll 2016-11-30.

¹⁶ Pearson m.fl 2014:83

¹⁷ Boverket, 1998

¹⁸ Plan- och bygglag, SFS, 2010:900.

¹⁹ Arnstein 1969:216

Tidigare studier gällande medborgardialog har fokuserat på att studera dokument kring processen²⁰, och inverkan av medborgare i beslut.²¹ Forskare har också tittat på dialogen som verktyg samt vilka typer av medborgare det är som deltar i medborgardialog och i vilken utsträckning medborgare får ta plats.²² Det har dock inte fokuseras på inställningen och uppfattningen av invånarna till att delta i en eventuell medborgardialog.

3. Syfte och frågeställningar

Syftet med studien är att genom explorativ ansats fånga hur medborgarnas inställning till att delta i en kommunal medborgardialog ter sig, och vad inställningen eventuellt kan ge för effekter för verktyget medborgardialog som demokratisk funktion. Studien kommer att föra en teoretisk diskurs som bygger på tidigare forskning om medborgardialog som demokratiskt verktyg. Utifrån en diskussion av tidigare författare kommer vi visa på en lucka i forskningen om medborgardialoger där man inte har tagit in medborgarperspektivet. Studien kommer komplettera tidigare forskning genom att studera medborgarnas inställning till att delta i kommunal medborgardialog utifrån ett analysverktyg som bygger på begreppen *insyn, inflytande* och *medverkan*. Dessa begrepp har historiskt används när medborgarna skall vara delaktiga i kommunal planering²³, och i denna studie kommer begreppen agera ramverk för att ringa in medborgarnas inställning till att delta i kommunala medborgardialoger och vad den inställningen kan ge för effekter för verktyget medborgardialog som demokratisk funktion.

Genom att se till medborgarnas inställning kan dialogen utvecklas och bidra till att demokratin blir starkare i kommunala politiska beslut och att utfallet i besluten blir mer hållbara.²⁴ Medborgardialog är ett uppskattat instrument, som ofta hyllas genom att det för politiken närmare medborgarna.²⁵ Studiens resultat kan bidra till att konkretisera inställningen medborgarna har till att föra dialog med Alingsås kommun. Att få svar på invånarnas inställning är av vikt för vidare utveckling av medborgardialogen som ett demokratiskt verktyg inom ämnet offentlig förvaltning.

²⁰ bl.a. Windh 2012

²¹ bl.a. Chanan 1997

²² bla. Fung 2006, Fung & Wright 2011

²³ Montin & Granberg 2013:134

²⁴ Pearson m.fl. 2014:110,164

²⁵ De Sousa Santos 1998, Fung & Wright 2011:11ff

Resultaten är av intresse inte enbart för beslutsfattarna i Alingsåsprojektet, utan kan också användas av andra offentliga verksamheter som vill, ska eller redan använder sig av medborgardialog och vill utveckla implementeringen av medborgardialog som redskap.

Den centrala frågeställningen i denna studie är:

- *Vad har medborgarna i Alingsås kommun för inställning till att delta i en kommunal medborgardialog?*

För att ge en vidgad förståelse för hur medborgarnas inställning är och koppla tillbaka det till användandet av verktyget medborgardialog, vill vi ta reda på vilka eventuella följder medborgarnas inställning resulterar i. Studien vill därav även ta reda på:

- *Vad kan medborgarnas inställning till att delta i en kommunal medborgardialog få för effekter?*

4. Avgränsning

I regeringsformen, som är en av Sveriges grundlagar, står inledningsvis att *"All offentlig makt utgår från folket."*²⁶ Sverige är ett intressant fall att studera, i frågan om medborgardialog, på grund av att det är ett land med en representativ demokrati med hög grad av medbestämmande av medborgarna.²⁷ Sverige ett land med en ambition att i hög grad integrera medborgarna i beslut som tas på kommunal nivå.²⁸

Det kommunala självstyret är en stor del av den svenska politiken och syftar till att ge människor ansvar och inflytande över gemensamma frågor.²⁹ Statens offentliga utredningar har skapat ett förslag om ändring i kommunallagen (1991:900) som skulle innebära att svenska kommuner måste tydligare involvera medborgarna. Ett tillägg föreslås av Kommunallagens nuvarande 3:e kap; *"3:e kap. 9 a § Fullmäktige ska verka för att medlemmarna har förutsättningar att delta och framföra sina synpunkter inför beslut."*³⁰ Utifrån dessa aspekter finner vi Sverige intressant att studera på kommunal nivå gällande huruvida medborgare vill integreras i medborgardialog.

²⁶ Regeringsformen, SFS, 1974:152, 1 kap, §1

²⁷ Bäck, Larsson & Erlingsson 2012

²⁸ SKL 2011, 2012

²⁹ SKL: Demokrati, ledning och styrning

³⁰ SOU 2016:5,43ff

Valet av studieobjekt föll på Alingsås kommun på grund av att kommunen är i uppstartsfas av ett projekt med medborgardialog förenat i beslutsprocessen. Projektet med E20 och området A+ kommer påverka stadens infrastruktur och således påverka medborgarnas vardag. Vi finner det intressant att studera hur en kommun hanterar koordineringen av invånarnas åsikter i ett stort projekt likt Alingsåsprojektet, studerat utifrån medborgarnas perspektiv. Vi har valt att avgränsa oss till medborgarna i Alingsås kommun, då det är deras uppfattning om medborgardialoger och inställning till engagemang i kommunala projekt, som är av intresse för studien.

5. Teoretisk referensram

I detta avsnitt kommer det att beskrivas vad som tidigare har forskats på inom området medborgardialog, nationellt och internationellt. Intentionen är nedan att belysa det som forskningen hittills har kommit fram till, för att visa på den forskningslucka studien har för avsikt att fylla.

5.1 Förespråkare och kritiker

Att använda sig av medborgardialog när stora projekt, byggen eller samhällsförändringar görs är ett väletablerat verktyg.³¹ Tidigare forskning visar att metoden medborgardialog är ett välstuderat område inom stadsutveckling och offentlig förvaltning världen över.³² Martin Karlsson lyfter problematiken med att dagens partier saknar förmåga att representera sina väljare, istället är politiker följsamma mot sin partilinje. Detta menar Karlsson skapar goda tillfällen att använda sig av medborgardialog som funktion i den representativa demokratin. Han beskriver att fördelar med medborgardeltagande och medborgardialog är att det skapar förutsättningar för att ta grundläggande bättre beslut.³³ Hedlund och Montin är inne på samma spår, de menar att medborgare kan ses som resurser i hanteringen av gemensamma välfärdsproblem och att detta skapar en demokratisk interaktiv styrning.³⁴

³¹ bl.a. Cornwall 2004

³² bl.a. Fung & Wright 2011

³³ Karlsson 2011:115ff

³⁴ Hedlund & Montin 2009:21ff

Även Zimmerman och Rolandsson instämmer i detta och nämner i sin rapport att medborgarnas upplevelse av att de kan påverka och bli lyssnade till, också ökar deras engagemang, intresse och förtroende för demokratin.³⁵ Det finns även en hållbarhetsaspekt i att använda sig av medborgardialog, något som Pearson, Newton och Roberts beskriver i sin litteratur. Städer som vill växa och göra det hållbart behöver ett starkt politiskt ledarskap men samtidigt bibehålla den demokratiska möjligheten och social integration genom att skapa social samhörighet. Författarna redogör för att höga nivåer av medborgarengagemang bidrar till hållbarhet. Att utforma nya strategier och verktyg för att uppmuntra invånare att delta i beslutsprocesser är av vikt för att uppnå hållbara städer.³⁶

En problematik kring medborgerligt deltagande, som bland annat Sara Brorström lyfter fram, är att det i en medborgardialog kan vara svårt att nå allas åsikter samtidigt som det kan vara problematiskt att skapa en balans mellan experternas kunskap och vad medborgarna önskar och vill.³⁷ Detta belyses ytterligare av Karlsson, som skriver att den politiska jämlikheten hotas genom att ett fåtal medborgare ges möjlighet att påverka den lokala politiska agendan, vilket således hotar demokratins grundläggande fundament.³⁸

Irvin och Stansbury argumenterar för en annan aspekt, den ekonomiska, där de menar att beslutsfattare vid ett eventuellt igångsättande av medborgardialog, noggrant bör överväga de för- respektive nackdelar en medborgardialog kan medföra. Irvin och Stansbury beskriver att samtal inte är billigt och inte heller alltid effektivt.³⁹ Författarna uttrycker även att deltagarna endast kommer att se till sina egna intressen och inte till samhällets gemensamma goda. Förslaget på lösning de tar upp för att få medborgardialog att fungera, är att den förs genom en regelbunden öppen dialog, vilket genererar att förändringar inte sker utan medborgarnas vetskap. Besluten har genom denna möjlighet att både utformas och omformas i samverkan med medborgarna.⁴⁰ Något Sveriges kommuner och landsting (SKL) också belyser i skriften ”Medborgardialog som del i styrprocessen”. SKL förklarar att det krävs valmöjlighet och integrerad dialog med medborgarna i styrprocess och verksamhetsutveckling.

³⁵ Zimmerman & Rolandsson 2008:42

³⁶ Pearson m.fl. 2014:164ff

³⁷ Brorström 2015:110

³⁸ Karlsson 2011:119f

³⁹ Irvin & Stansbury 2004:60ff

⁴⁰ Irvin & Stansbury 2004:57ff

Detta för att skapa nya former för medborgarnas delaktighet.⁴¹ SKL menar vidare på att gemensamma principer är avgörande för hur väl medborgardialogen används och hur bra utfallet blir.⁴²

5.2 Medborgarperspektivet

Ett ökat deltagande av medborgarna i en beslutsprocess ger politikerna ett sätt att säga att “alla var med” eller att “alla fick vara med” vilket stärker beslutets legitimitet. Däremot är det enligt Arnstein svårare att i verkligheten tillhandahålla ett brett deltagande från medborgarna. I Arnsteins artikel höjer författaren sin röst och menar att de mest utsatta grupperna i samhället får lite tillträde att delta i planering, förvaltning och utformningen av sin stad. Genom modellen “Eight Rungs on a Ladder of Citizen Participation” illustrerar författaren åtta steg av deltagande i samhället. Arnstein beskriver att stegen kan vara ett sätt att belysa de individer som saknar resurser och inflytande, där deltagande är ett sätt att öka möjligheten för missgynnade grupper i ett samhälle präglad av ojämn maktfördelning. Syftet med stegen är att beskriva deltagandeprocesser utifrån olika nivåer av inflytande och hennes argumentation utgår från att lösningen är att klättra uppåt och ge mer makt åt de maktlösa.⁴³

Det finns ett antal praktiska exempel där medborgardialog har använts och fungerat väl, något Archon Fung och Erik Olin Wright redogör för.⁴⁴ Författarna refererar bland annat en händelse som utspelade sig 1989 i staden Pôrto Alegre i Brasilien där politikerna bestämde sig för att inkludera medborgarna i budgetarbetet.⁴⁵ Händelsen genererade ett antal positiva följd effekter. Förutom att budgeten vann legitimitet, effektivitet och rättvisa, genererade denna form av deltagande även att fattigdomen på sikt minskade.⁴⁶ Det blev ett skifte i fokus från hierarkiska politiker till att medborgarna blev beslutsfattare. Denna händelse påvisar det som Arnstein nämner i sin studie, att utsatta grupper har mist tillträde till dialogen. Men det som Fung och Wright verkade motbevisas i denna studie, var att resultatet blev tvärtom.

⁴¹ SKL 2011

⁴² SKL 2012

⁴³ Arnstein 1969

⁴⁴ Fung & Wright 2011

⁴⁵ Abers 2000, Avritzer 2002, De Sousa Santos 1998

⁴⁶ Fung 2006:71ff

Ekonomiskt svaga människor var de som främst aktivt deltog i budgetarbetet, då dessa individer var de som de facto gynnades av att få delta, genom hur budgeten utformades.⁴⁷

Det finns många åsikter om vad det väsentliga är i utformandet av en medborgardialog. Stephen C. Young beskriver i sin artikel betydelsen av att ha ett "bottom-up" perspektiv, att politiskt beslutande arbetar utifrån medborgarnas kunskap, vilja och vardag och starta med en blank agenda när beslut som påverkar medborgare ska tas eller när nya policys ska produceras. Om medborgarna har teknisk kännedom samt kunskap om hur och varför ett beslut utformats, så ökar förståelsen för utformningen på bredare front.⁴⁸ Andrea Cornwall är inne på samma spår och säger att nya demokratiska utrymmen, likt medborgardialog, har en positiv inverkan både på individnivå och för samhället i stort. Detta genom att människor som tidigare inte varit involverade i den politiska diskussionen och styrning nu lär sig hur denna arena fungerar. Att medborgardeltagande har institutionaliserats, menar författaren, genererar små förändringar av positiv utveckling för demokratin vilket erbjuder möjligheter för större effekter på sikt.⁴⁹

5.3 Lagstadgat medborgerligt inflytande

Det är lagstadgat i Plan och bygglagen att ta in medborgarna för dialog när kommunen skall rita om sin översiktsplan. Då måste kommunen skapa tillfälle där medborgarna kan delta i ett samråd om kommunens förslag.⁵⁰ Under 1970-talet växte behovet av att ta in medborgarnas åsikter även mellan valen. Ur Statens offentliga utredningar från 1975 går det att läsa att det fanns ett behov av att öka det lokala inflytandet från medborgarna och vidga folkets möjlighet att medverka i politiken.⁵¹ *Insyn, medverkan och inflytande* var det som lades fokus på i kommunal planering där medborgarna skulle vara inblandade. Under samma årtionde växte begreppet "deltagande demokrati", vilket innebär aktivt deltagande av medborgarna i politiken. Detta blev det demokratiska idealet och begrepp har återkommit i statliga utredningar om kommunal demokrati sedan 1970-talet då det myntades.⁵²

⁴⁷Fung & Wright 2011

⁴⁸Young 1997:139ff

⁴⁹Cornwall 2004:9f

⁵⁰Plan och bygglagen, SFS, kap 3 § 9.

⁵¹SOU 1975:41 s.21ff

⁵²Montin & Granberg 2013: 134f

Att "deltagande demokrati" är idealet syns bland annat 40 år senare, i Statens offentliga utredning (SOU) 2016:5. Där beskrivs ytterligare ambition att komplettera det nuvarande sättet att föra demokrati på och yttermera inkludera medborgare i beslutsfattandet. Syftet med rapporten var enligt SOU "att öka och bredda engagemanget inom den representativa demokratin och att stärka individens möjligheter till delaktighet i och inflytande över det politiska beslutsfattandet mellan de allmänna valen."⁵³ Rapporten innehåller även ett förslag om lagändring i kommunallagen (1991:900). Förslaget innebär bland annat att komplettera med ett antal paragrafer. Tillägg föreslås av Kommunallagens nuvarande 3:e kap; "3:e kap. 9 a § Fullmäktige ska verka för att medlemmarna har förutsättningar att delta och framföra sina synpunkter inför beslut."⁵⁴

5.4 Omvärldspåverkan

Kommunala projekt ligger ofta som grund till varför en medborgardialog behövs. Sara Brorström identifierar i sin avhandling sex motiv till varför kommunala projekt initieras och hon förklarar att det handlar om identitet, symbol, tillväxt, konkurrens, ansvar och problem. För kommuner gäller det att synas. Ett sätt är att bygga eller genomföra projekt, vilket är en följd effekt av att offentlig förvaltning riktar sig allt mer mot marknadsorienterade former likt New Public Management.⁵⁵

Kritik från medborgare mot stora projekt menar Brorström beror till viss del på att kommuner i dag inte enbart fokuserar på att producera välfärd utan även satsar på att till exempel marknadsföra sig genom projekt, något som skapar debatt och ofta för- och emot grupper. Ett reformbehov av demokratin är en följd effekt av globaliseringen menar Brorström. Barbara Czarniawska argumenterar för samma sak, och beskriver att kommuner i dag har tagit på sig fler uppgifter än man tidigare haft.⁵⁶ I tvisten om vad som ska eller bör prioriteras, i den lokala politiska beslutsfattande sfären, därtill att kommuner inte på ett självklart sätt använder sig av medborgardialog som instrument, beror enligt Nazem Tahvilzadeh på att det finns en brist på samstämmighet om varför medborgardialog behövs. Medborgardialog fordrar att

⁵³ SOU 2016:5 s.42f

⁵⁴ SOU 2016:5 s.43ff, 51f

⁵⁵ Brorström 2010:21ff

⁵⁶ Czarniawska 2005:111ff

hjulet uppfins på nytt varje gång verktyget ska användas, vilket enligt författaren resulterar i att det inte används som ett demokratiskt redskap i så stor utsträckning som det kunde göras.⁵⁷

Demokratis reformbehov har bland annat påverkats av att omvärlden i allt större utsträckning påverkar staden, kommunen och individen. I "Betänkande av 2014 års Demokratiutredning" refereras Mauricio Rojas ord att vi lever "i en värld där en snabbt växande mångfald och transnationella processer gör nationsgränserna mer ihåliga." Implikationen är att länder och städer i dag har mindre möjlighet att fatta beslut av reell betydelse och att det politiska ansvarsutkrävandet således blir svårare.⁵⁸ Medborgardialogen har med dessa förutsättningar i ryggen blivit ett redskap att komplettera den representativa demokratin med. Även nationell och lokal politik präglas av vad som sker internationellt. Det globala samhället sätter större förväntningar på att medborgare skall agera utifrån egenintressen och i detta växer även ett behov av att stärka det lokala kollektivet för att främja en hållbar utveckling.⁵⁹

Ovanstående forskning kring medborgardialog visar att fokus har legat på studier av dokument kring processen⁶⁰, inverkan av medborgare i beslut⁶¹, dialogen som verktyg samt vilka typer av medborgare det är som deltar i medborgardialog och i vilken utsträckning medborgare får ta plats.⁶² Det har dock inte fokuseras på inställningen och uppfattningen av invånarna till att delta i en eventuell medborgardialog, detta har denna studie för avsikt att göra.

6. Metod

För att få svar på studiens forskningsfrågor; *Vad har medborgarna i Alingsås kommun för inställning till att delta i en kommunal medborgardialog* samt *Vad kan medborgarnas inställning till att delta i en kommunal medborgardialog få för effekter*, har vi valt gruppintervjuer för att få fram inställningar och uppfattningar kring ämnet medborgardialog.

Metoden betecknas fokusgrupper, vilket i studien förs med medborgare i Alingsås kommun. Som komplement till fokusgrupper har studien valt att genom observation följa samrådsmötet

⁵⁷ Tahvilzadeh 2014:42ff

⁵⁸ SOU 2016:5 s.97ff

⁵⁹ Montin & Granberg 2013:134ff

⁶⁰ bl.a. Windh 2012

⁶¹ bl.a. Chanan 1997

⁶² bla. Fung 2006, Fung & Wright 2011

i Alingsås kommun kring Alingsåsprojektet, i syfte att få en inblick av fallets verklighet och möjliggöra nyanserade slutsatser. Detta samrådsmöte är den form av medborgardialog som är lagstadgat i plan och bygglagen och hålls av kommunen i samband med ändringen av detaljplanen med de som berörs av förändringen.⁶³

6.1.1 Fokusgrupper

Med forskningsfrågans explorativa ansats blev metoden fokusgrupper då studien vill få fram svar på uppfattningar och skapa förutsättning för fördjupning i ämnesområdet, inte finna lösningar på ett problem.⁶⁴ På så vis är målet med metoden, att genom svaren, öka förståelsen för olika resonemang kring medborgarnas inställning till att delta i dialog med kommunen. Området vi ämnar studera är outforskat, vilket yttermera talar för fokusgrupp som tillvägagångssätt till förmån för de individuella samtalsintervjuer, som inte tillåter att intervjuaren i samma utsträckning få en mindre styrande roll vilket fokusgrupp har som syfte att göra.⁶⁵ Gynnande för empirin är att gruppdiskussion kan skapa forum för spontana, uttrycksfulla och känslöbetonade svar, där det är främjande om gruppen inte når samförstånd, utan där olika åsikter kan möjliggöra att respondenterna tänker i nya banor och på så vis kan mer nyanserade svar nås. Metoden kan också göra det möjligt att se tankestrukturer i en mer naturlig form än vad enskilda samtalsintervjuer åstadkommer.⁶⁶ Att intervjupersonerna som deltar kan utmanas att försvara sina åsikter och argumentera för dem sker inte i en vanlig intervju i samma utsträckning. Detta är värdefullt för att kunna dra realistiska slutsatser om de åsikter som framkommer under diskussionerna.⁶⁷

Fokusgrupper är ett redskap som lägger över ansvar på deltagarna att under diskussionen föra dialog med varandra och gör att samtalsledaren har en mindre framträdande roll. Detta är främst av nytta för att möjliggöra spontana svar. Detta kan också skapa svårigheter för personen som leder dialogen att inte låta diskussionen sväva iväg, och det blir en balansgång för moderatören. För studiens fråga och syfte, är fokusgrupp optimalt i den meningen att dialogen just handlar om att skapa förutsättningar för att generera information om hur inställningen till att delta i en dialog ter sig hos medborgarna i Alingsås kommun.

⁶³ Plan- och bygglag, SFS, 2010:900.

⁶⁴ Kvale & Brinkmann 2014:191ff

⁶⁵ Kvale & Brinkmann 2014:191, Esaiasson m.fl. 2012:319

⁶⁶ Esaiasson m.fl. 2012:318ff

⁶⁷ Bryman 2011:449

Fokusgruppen kan därigenom förmedla en spegling av ett åsiktsutbyte mellan individer som skapar mening, utan att bli alltför styrd av en intervjuare. Här skapas en naturlig plattform för att generera ny kunskap inom ämnet, något som en intervju mellan två individer, kvantitativ textanalys eller en enkätundersökning, inte i lika stor utsträckning kan uppnå.

6.1.2 Observation

Fokusgrupperna kompletteras med metoden observation, i syfte att möjliggöra ett mer robust material genom att titta på studieobjektet; Alingsås kommuns medborgare ur olika vinklar. Studiens kompletterande metod innehar karaktären av ostrukturerad observation, vilket innebär att deltagarna på samrådsmötet studeras utifrån en icke-deltagande observation, det vill säga att vi som observatörer befinner oss på mötet men inte deltar aktivt i det.⁶⁸ Ostrukturerad observation betyder också att mötet studeras utan något observationsschema utan istället förs anteckningar om det som sägs under mötet. Dessa anteckningar kompletteras med Alingsås kommuns egna anteckningar från samrådsmötet som skall bli ett samrådsmötesprotokoll. Detta protokoll var vid insamlingstillfället ännu inte diariefört, men studien fick tillgång till dessa anteckningar som förts under samrådsmötet genom samhällsbyggnadskontoret i Alingsås kommun. Observationens anteckningar och kommunens protokoll kommer under analysavsnittet att studeras utifrån de operationaliserade begreppen *insyn, inflytande och medverkan*.

Observationen av Alingsås kommuns samrådsmöte hölls den 3 maj 2017 i lokalen Estrad.⁶⁹ Avsikten med observation av mötet är att i allmänhet studera hur interaktionen ser ut mellan medborgare och kommun, och i synnerhet studera hur stort eller litet intresset för att delta i mötet är.

Kombinationen av metoderna görs med en förhoppning om att empirin inte blir ensidig, den möjliggör att vi studerar medborgarnas inställning till medborgardialog och vilka eventuella effekter inställningen har för utfallet av dialogen ur två vinklar. Att observera samrådsmötet genererar ett bidrag om hur en faktisk medborgardialog går till i förhållande till vad studiens respondenter beskriver i fokusgrupperna, vilket gör att studien kan dra mer nyanserade slutsatser.

⁶⁸ Bryman 2011:264ff

⁶⁹ Ashman: Samrådsmötesanteckningar, Alingsås kommun 2017-05-03

6.2 Val av studieobjekt

Då studien syftar att ta reda på vad Alingsås kommuns medborgare har för inställning till att delta i medborgardialog, blir således målgrupp för vårt studieobjekt medborgare i Alingsås kommun. Respondenterna måste därigenom vara medlem i kommunen vilket definieras som att individen är folkbokförd i Alingsås kommun, äger fast egendom eller betalar kommunalskatt i kommunen.⁷⁰ Studien har valt att sätta en åldersgräns på 18 år, att respondenten ska vara röstberättigad. En anledning till att valet föll på myndiga personer, och inte inkludera barn i fokusgrupperna, är för att intervjua barn (här definierat som omyndiga) ur ett etiskt perspektiv är problematiskt. Det är svårare att få ett adekvat informerat samtycke från barn.⁷¹ Yttermera är det för denna studie inte av intresse att i detta skede ta in barnperspektivet. Även i studiens observation är studieobjektet myndiga medborgare. För att möjliggöra våra fokusgrupper blev nästa steg att samla in respondenter.

6.3 Urval

Urvalet skedde genom att på tre olika sätt annonsera om fokusgrupperna och efterfrågade därigenom deltagare till studien. Således är det ett urval med karaktär av självselektion; analysenheterna själva har anmält sig att delta i studien.⁷² Val av urval åsyftar till syftet med studien; att undersöka Alingsås kommuns medborgares inställning genom en explorativ ansats. Studien vill i detta inledande stadium, ta pulsen på den allmänna uppfattningen av de medborgare som svarade på våra annonser, inte separera eller dela in respondenter i grupper och därefter göra urval.⁷³

En reflektion och möjlig problematik med självselektion i denna fråga handlar om att de som svarar är de medborgare som är engagerade och har åsikter, både positiva och negativa. Detta är något i sig positivt, men det gör också att de medborgare som inte har en uppfattning möjligtvis inte deltar. Dessa åsikter är för studien av lika mycket värde. Begränsningen med självselektion är att alla samhällsgrupper eventuellt inte nås.

Annonseringen skedde via den lokala tidningen "Alingsås tidning" och på Alingsås bibliotek. Den publicerades också på Alingsås kommuns Facebook sida med hjälp en av kommunens kommunikatörer. De tre annonserna var textmässigt och utseendemässigt utformade på

⁷⁰ Kommunallagen, 1991:900, 1 kap. 4§

⁷¹ CODEX regler och riktlinjer

⁷² Esaiasson m.fl. 2012:188

⁷³ Esaiasson m.fl. 2012:188ff

samma sätt. Syftet att annonsera via olika forum var att nå ut till fler tänkbara intresserade respondenter, tillika att förhoppningsvis få en mindre homogen respondentgrupp. Efter att annonserna publicerades kontaktades vi via mail och telefon av medborgare som ville anmäla sitt intresse att delta. Dessa personer är inte att betrakta som nära vänner eller släkt. Anmälan hade ett slutdatum, enligt annons i bilaga 1, och de respondenter som först hörde av sig fick en plats i fokusgrupp. Svaren mynnade ut i två fokusgrupper, den ena bestod av 8 deltagare och den andra 6 deltagare. Med stöd av litteratur inom ämnet fokusgrupper fann vi antalet deltagare i fokusgrupperna väl avvägda.⁷⁴ Studiens mål är att uppnå stabilitet i resultaten och att kunna svara på forskningsfrågan utifrån den utforskande karaktär studien har.⁷⁵ Utifrån insamlat material fann vi två tillfällen som tillfredsställande och gav mättnad i empirin. Bryman argumenterar i sammanhanget att fler grupper inte alltid ger mer och att det i vissa fall är slöseri med tid och resurser att hålla alltför många grupper.⁷⁶

Vad det beträffar urval av medborgardialog i Alingsås kommun, hade vi enbart en dialog att tillgå under studiens genomförande. Således blev samrådsmötet 3 maj 2017, den medborgardialog studien observerade.

6.4 Genomförande

Här beskrivs hur metoderna i studien användes och hur studien gick till väga när metoderna utfördes. Studien har valt att använda sig av fokusgruppdiskussion som huvudmetod och observation som komplementmetod.

6.4.1 Genomförande fokusgrupper

Fokusgrupper är studiens centrala metod och hölls i en konferenslokal på Alingsås bibliotek, som vi genom kontakt med Alingsås kommun, fått tillåtelse att låna. Deltagarna som består av olika medborgare i Alingsås kommun, är i studien respondenter, och har samtliga innan fokusgruppen startade informerats om att de behandlas konfidentiellt samt anonymt under och efter studiens genomförande. Respondenterna fick även möjlighet att ge samtycke till att spelas in vid de två fokusgrupperna. Innan fokusgrupperna startade fick alla respondenter fylla i en intervjudeltagarblankett, se bilaga 4, i syfte att kunna styrka att studien har

⁷⁴ Kvale & Brinkmann 2014, Esaiasson m.fl. 2012, Bryman 2011

⁷⁵ Esaiasson m.fl. 2012:322

⁷⁶ Bryman 2011:450

genomförts med autentiska personer men även för att vid behov visa att respondenterna utgör olika typer medborgare inom Alingsås kommuns gränser. Deltagarna i fokusgrupperna gavs generell information om studiens syfte och mål.

Med hjälp av studiens intervjuguide, fördes vid de två tillfällena för fokusgrupper en öppen dialog där målet var att med hjälp av frågorna föra en diskussion för att få en förståelse för medborgarnas inställning till att delta i en kommunal medborgardialog. Avsikten var att genom en blandat sammansatt grupp skapa förutsättningar att förstå vad respondenterna har för uppfattning i de olika frågorna och varför. Under diskussionerna lämnas ett utrymme att inte följa vår intervjuguide i syfte att svaren kan få möjlighet att modifieras och på så sätt utvecklas genom dialogens forum.⁷⁷

Efter avslutade fokusgrupper har det inspelade materialet transkriberats; överförs från ord till text. Det utskrivna materialet har därefter färgkodas i syfte att strukturera de olika svaren utifrån begreppen; *insyn, inflytande* och *medverkan*.

6.4.2 Genomförande observation

Fokusgrupper kompletteras med en observation av ett samrådsmöte, kring planprogrammet för E20 och Lyckan genomfart Alingsås, som hölls 3 maj 2017 i Estrad i Alingsås. Samrådsmötet har dokumenterats av samhällsbyggnadskontoret, ett protokoll som studien tagit stöd i för att kunna ge en rättvis bild av observationen och även något studien refererar till i analysavsnittet. Ändamålet med att genomföra en observation är att rent praktiskt få en breddad förståelse för medborgarnas inställning till att delta i dialog med kommunen, att ta reda på vilka medborgare som dyker upp och vad de har för frågor till kommunen. Detta för att ge studien en bild av vad medborgarnas inställning till den kommunala medborgardialogen kan få för effekter i en verklig dialog.

Alingsås kommun annonserade i Alingsås Tidning samt på Facebook att de bjöd in medborgarna till ett samrådsmöte kring förslaget till planprogram för E20 Lyckan och genomfart Alingsås. Tre förslag presenterades på mötet, och det huvudsakliga förslaget att överdäcka E20 var ett av dessa förslag. Vi valde att öppet delta i samrådsmötet, och presenterade oss inledningsvis som studenter vid Göteborgs universitet, vi mottog

⁷⁷ Bryman 2011:448ff

medgivande till att delta vid mötet.⁷⁸ Syftet med vår närvaro belystes även innan mötet startade, att vi ska använda det observerade materialet i en kandidatuppsats som berör ämnet medborgardialog och Alingsåsprojektet, att studien inte kommer att nämna medborgare vid namn utan endast studera vilken typ av medborgare som deltar och hur deras åsikter under mötet ter sig. Hela mötet antecknades och mynnar ut till handlingar som ingår i kommunens samrådsredogörelse. Att presentera oss som studenter vid samrådsmötet syftar till att aktivt ha ett etiskt förhållningssätt gentemot de vi observerar, vi finner ingen anledning till att dölja vårt syfte till varför vi deltar vid mötet.⁷⁹ Vi mottogs positivt och välkomnades att delta.

Under mötets gång antecknade vi för hand det som sades, i vår analysdel har vi kompletterat våra anteckningar med samhällsbyggnadskontorets "samrådsanteckningar" från mötet 3 maj 2017, som Alingsås kommun har bifogat oss. Utifrån observationens anteckningar, med understöd av samrådsanteckningar från samhällsbyggnadskontoret, har materialet studerats och analyserats utifrån analysverktygets tre delar; *inflytande*, *insyn* och *medverkan*.

7. Analysverktyg

För att besvara studiens frågeställningar *vad har medborgarna för inställning till att delta i en kommunal medborgardialog?* samt *vad kan medborgarnas inställning till att delta i en kommunal medborgardialog få för effekter?* kommer vi analysera vår empiri utifrån de tre begreppen *insyn*, *inflytande* och *medverkan* som nämns i den teoretiska referensramen, och som har varit det som fokus har lagts på i kommunal planering när medborgarna varit inblandade.⁸⁰ Studiens explorativa ansats möjliggör en utforskande analys där begreppen kommer att användas för att ringa in medborgarnas inställning till kommunal medborgardialog. Nationalencyklopedin definierar *inställning* som uppfattning eller värdering som styr någons uppträdande i viss fråga, i förhållande till andra personer.⁸¹ Dessa tre begrepp (*insyn*, *medverkan* och *inflytande*) kommer belysa kunskapen och åsikterna som möjliggör uppfattningen eller värderingar hos medborgarna för att visa varför de agerar på ett visst sätt när det kommer till deltagande i kommunal medborgardialog.

⁷⁸ Bryman 2011:131ff

⁷⁹ Mack m.fl. 2005:17ff

⁸⁰ Montin & Granberg 2013:134f

⁸¹ Nationalencyklopedins: "inställning".

Begreppen kommer att operationaliseras till frågor under varje kategori; *insyn*, *inflytande* och *medverkan*, i vår intervjuguide för att vara grunden till fokusgruppsdiskussioner samt för observationen av samrådsmötet. Utifrån begreppen kommer det insamlade materialet att kategoriseras och presenteras för att sedan redovisas för att besvara studiens forskningsfrågor.

7.1 Operationalisering av analysverktyget

Insyn betyder om medborgarna har information, kunskap och förståelse för projekten. Utan *insyn*, alltså information om projektets existens och förståelse för konsekvenserna av genomförandet av det aktuella projektet, så är det svårt att ha en inställning på en grundläggande nivå i frågan om personligt deltagande i kommunala medborgardialoger. Om *insyn* finns blir en fråga om medborgarna har fått information och kunskap om vad det är som händer i kommunen och varför politikerna vill ha deras åsikter i frågan som är uppe för diskussion.

Inflytande handlar om att besvara huruvida medborgarna har uppfattningen att deras åsikter behövs och kommer göra skillnad för utfallet av processen och projektet. *Inflytande* i förhållande till inställning kan ha en stor påverkan, då även om medborgarna blir inbjudna till medverkande så behöver det finnas ett förtroende för att beslutsfattarna lyssnar och tar till sig åsikterna som framförs. Annars kan verktyget, som vill höja känslan av deltagande och makt, slå till som känsla av meningslöshet.⁸² Tidigare nämndes också författarna Zimmerman och Rolandsson som bekräftar att medborgarnas upplevelse av att de kan påverka och bli lyssnade till också ökar deras engagemang, intresse och förtroende för demokratin.⁸³

Medverkan är det mest centrala begreppet för analysen, och belyser om medborgarna känner att de är/vill vara delaktiga och om deras uppfattning är att projektet påverkar dem i deras liv och då är villiga att aktivt påverka utfallet av planering och genomförande av det aktuella projektet. Utan en vilja att *medverka* från medborgarnas sida kan dialogen te sig onödig, men det kan också vara så att det finns en vilja att delta men att det finns andra faktorer som förhindrar eller påverkar medborgarnas *medverkan* i kommunala medborgardialoger.

Svaren, som vi får av deltagarna i fokusgrupperna samt det observerade materialet under samrådsmötet, kommer att kategoriseras in under respektive tillhörande begrepp för att visa vad medborgarna har för inställning till att delta i en kommunal medborgardialog.

⁸² Putnam 2011:125

⁸³ Zimmerman & Rolandsson 2008:42

8. Empiri

Nedan kommer studien presentera det material som under fokusgrupper och observation framkommit. De olika metoderna kommer att presenteras separat utifrån analysverktygets tre begrepp: *insyn, inflytande* och *medverkan*.

8.1 Empiri fokusgrupper

8.1.1 Fokusgrupp; insyn

Det mest genomgripande när det kommer till insyn och information är att respondenterna i våra fokusgrupper medger att de är dåligt insatta i ämnet E20 och överdäckningen. När vi frågar om de tagit del av information och vart den kommer ifrån så medger respondenterna att informationen de har fått är begränsad och att den i första hand kommer ifrån det som står i den lokala tidningen. En respondent som uppgav sig att hen är politiker sa att då finns det flera ingångsportar till information, *“Ja, eh dels information via Alingsås tidning, som ni nämnde, dels via politiska handlingar, utifrån att jag är ledamot i kommunfullmäktige..//”*.⁸⁴

På samma sätt angav de respondenter som är anställda inom kommunen att de har interna medel för att få tillgång till information, *“Ja, och Alingsås tidning sen, och det kan ju bero på att jag är anställd i kommunen, och då har vi tillgång till kommunportalen och där får vi möjlighet att ta del av intressanta dialoger och möten. Och det har ju varit mycket forum och möten, även om jag inte varit inbjuden till dem, och då läser man lite snabbt”*.⁸⁵ De respondenter som inte är anställda i kommunen uppgav att de upplever det svårare att få information om aktiviteter som ligger framåt i tiden, medan det är lättare att få återberättat det som redan har hänt, *“Alingsås tidning är väldigt bra, duktiga på att rapportera det som har hänt och inte vad som kommer komma..//”*⁸⁶, något som leder till att man missar när man kan delta i olika forum. Alingsås kommun använder sig också av sin egen Facebook sida för att förmedla information, men det kan enligt medborgarna upplevas svårt att urskilja information, *“..//det blir lite svårt att sålla ut viktig information kan jag känna.”*⁸⁷ Respondenterna erkänner dock att det hänger mycket på de själva, deras intresse och förmåga att söka upp information, *“Sen tänker jag att det ligger mycket i vad man själv har för intresse att söka*

⁸⁴ Respondent 3, Fokusgrupp 1 29/4-17

⁸⁵ Respondent 12 Fokusgrupp 2 7/5-17

⁸⁶ Respondent 5 Fokusgrupp 1 29/4-17

⁸⁷ Respondent 8 Fokusgrupp 1 29/4-17

information, att man kanske aktivt måste logga in via till exempel kommunportalen eller via Alingsås tidnings hemsida för att ta del av information.”⁸⁸

Respondenterna har en uppfattning om den ekonomiska aspekten kring projektet överdäckningen, *“Jag vet att det kommer kosta pengar”*.⁸⁹ Den ekonomiska frågan skapar en oro när respondenterna känner att de inte riktigt förstår konsekvenserna av ett eventuellt genomförande av Alingsåsprojektet, *“Det är självklart att man känner att kostnaden har jättestor betydelse när man väger vård och omsorg, skola gentemot vägnätet så att säga.”*⁹⁰ Uppfattningen finns att det kommer behövas prioriteras i kommunen, *“Kommunen är ju precis som en familj, man har en viss budget och sen får man ju välja prioritera det som är viktigt.”*⁹¹

Respondenterna erkänner en problematik kring vägnätet och det positiva i att lyfta den frågan, *“Bra att bemöta problematiken kring E20.”*⁹² Frågan om en eventuell överdäckning är stor och täckande för hela kommunen, *“Fråga för Alingsås framtid, vad vill vi ha för stad framöver?”*.⁹³ En uppfattning är dock att processen för projektet redan är igång och att medborgarna inte fått vara med från början, *“Diskussionen kommer alldeles för sent..//”, “..//man har kommit alldeles för långt.”*⁹⁴

Respondenterna beskriver ett kunskapsglapp mellan medborgare och politiker, och att det finns en svårighet att kommunicera med varandra på grund av detta, *“Då blir det väldigt svårt att prata på samma nivå, och det är ett jätteproblem, för då kan man inte engagera sig på lika villkor.”*⁹⁵ Medborgarna upplever att de saknar den kunskap som behövs för att kunna diskutera problematiken, *“Om det är så att det skall genomföras en medborgardialog så är det också deras ansvar att ge oss kunskap om vad som händer.”*⁹⁶

⁸⁸ Respondent 9 Fokusgrupp 2 7/5-17

⁸⁹ Respondent 4 Fokusgrupp 1 29/4-17

⁹⁰ Respondent 2 Fokusgrupp 1 29/4-17

⁹¹ Respondent 10 Fokusgrupp 2 7/5-17

⁹² Respondent 6 Fokusgrupp 1 29/4-17

⁹³ Respondent 12 Fokusgrupp 2 7/5-17

⁹⁴ Respondent 5 Fokusgrupp 1 29/4-17

⁹⁵ Respondent 3 Fokusgrupp 1 29/4-17

⁹⁶ Respondent 6 Fokusgrupp 1 29/4-17

Det upplevs också svårt att ta till sig politiska handlingar och annan information från kommunen när man söker upp den, *“Återigen, kunskapen, det finns ju en sådan lag, klarspråk lagen om att allting ska vara tydligt. Våra politiska handlingar är inte tydliga. Vem som helst kan inte läsa dem, det är en teknik man måste kunna lära sig för att ta till det. Precis som ett kommunfullmäktigemöte är.”*⁹⁷

8.1.2 Fokusgrupp; inflytande

Det upplevda kunskapsglappet visas också som en upplevd distans mellan medborgare och politiker, *“Jag tror faktiskt, det är bara en tanke jag har och en känsla, som skulle kunna vara att många individer skulle vilja delta i en medborgardialog och vara med och påverka, men att det finns en sorts barriär och en lite rädsla att här kommer jag in på något som jag, att det är lite sådär stängt. Lite stelt, lite ”jag vet inte vad jag skall tillföra” om ni förstår vad jag menar, omhuldat med byråkrati.”*⁹⁸

Det uttrycks en ovilja att ta steget in i det politiska rummet och en känsla av malplacering, vilket uttrycks i en vilja att möta politikerna ute i samhället, *“Som politiker då, behöver det inte vara: ”Du är välkommen till Grand Hotell för att föra den här dialogen”. Utan ut då, ut till dessa segregerade områdena, ut och för dialogen där. Att man som politiker är aktiv i att integrera och inte sitta på Grand Hotell med sitt mineralvatten med citronskiva i och förvänta sig att nu kommer representanter från alla stadsdelar. För alltså, inte så nu va för att, men jag hade inte velat gå in till den citron skivan och det mineralvattnet på Grand. Jag hade känt mig, nej, här har inte jag och göra.”*⁹⁹

Alla respondenter upplever inte tillträde till dessa beslutande sammanhang, men också att när medborgarna dyker upp så ges inte tillfälle att ta plats och uttrycka sig, *“Och då blir man ju accepterad, eller så går man med någon annan så att man blir accepterad men sen när man börjar ta lite plats då blir det ofta att man blir bortföst.”*¹⁰⁰ Det finns en känsla av att bara vissa är inbjudna att delta, *“Medborgardialogen och den här stängda kulturen, det är en viktig fråga.”*¹⁰¹ Vissa respondenter känner förtroende för politikerna, medan en del visar på

⁹⁷ Respondent 3 Fokusgrupp 1 29/4-17

⁹⁸ respondent 1 Fokusgrupp 1 29/4-17

⁹⁹ Respondent 1 Fokusgrupp 1 29/4-17

¹⁰⁰ Respondent 2 Fokusgrupp 1 29/4-17

¹⁰¹ Respondent 5 Fokusgrupp 1 29/4-17

misstro till kommunens organisation, *“men alltså politikerna är ju vårt verktyg för att utföra det som vi önskar som kollektiv.”... “Hela kommunens organisation är ju till för oss.”*¹⁰²

En annan respondent svarar på den motsatt upplevda känslan, *“Men det känns ju inte alltid så.”*¹⁰³

Åsikten om att alla inte är välkomna in i det beslutande rummet tas upp igen, och uttrycker sig i att alla kanske inte spelar på samma villkor även medborgare emellan, *“Jag måste bara nämna, jag tänker på den här klassfrågan liksom. Jag måste bara snabbt få ur mig det att, medborgardialog då ska också alla som är medborgare i kommunen få informationen, det är kanske inte alla som har förutsättningarna, man måste liksom göra det på en nivå där alla kan få säga sitt. Dom bygger fina bostadsrätter för miljoners, miljoners, miljoner men då måste vi också tänka på ah det är ett fint initiativ men jag tänker också på att alla är lika mycket värda, så.”*¹⁰⁴

För att våga ta plats uttrycks en vilja att direkt bli inbjuden, och i egenskap som medborgare vill de vara säkra på att deras åsikter respekteras och upplevs som viktiga i sammanhanget, *“Men vi måste få en chans att bli inbjudna, anser jag, för att vi skall kunna börja och vilja.”*¹⁰⁵ Får medborgarna känslan av att de inte blir lyssnade till så försvinner engagemanget, *“Men jag tänker att det också sånt som skapar att man känner att man inte blir hörd, det blir många bäckar små och då kanske man upplever en uppgivenhet och man kanske inte engagerar sig eller tar kontakten och säga vad man tycker i en medborgardialog. Man har känslan av att det kanske inte kommer hända, att man inte blir lyssnad på ändå”*¹⁰⁶ Denna åsikt lyfts flera gånger under fokusgrupperna av respondenterna, *“Jag var ju inne ett antal gånger och skrivit lite men jag har fått väldigt dålig feedback tycker jag, man tröttnar ju lite sen då när man inte får någon feedback.”*¹⁰⁷

Brist på feedback och bekräftande från politikerna skapar en känsla av uppgivenhet hos respondenterna, *“Kanske också lite det här att spelar min röst någon roll, de gör som de vill*

¹⁰² Respondent 5 Fokusgrupp 1 29/4-17

¹⁰³ Respondent 2 Fokusgrupp 1 29/4-17

¹⁰⁴ Respondent 1 Fokusgrupp 1 29/4-17

¹⁰⁵ Respondent 2 Fokusgrupp 1 29/4-17

¹⁰⁶ Respondent 9 Fokusgrupp 2 7/5-17

¹⁰⁷ Respondent 10 Fokusgrupp 2 7/5-17

ändå, så kan man faktiskt tänka.”¹⁰⁸ Som en respondent uttryckte sig, “Inte bara kasta sten mot ingenting.”¹⁰⁹

De nämns flera gånger under fokusgrupperna att det finns grupper i Alingsås med starka krafter som har resurserna att påverka utfallet av besluten, “Vilka är de starka krafterna om man säger så, det är ju köpmannaföreningar.”¹¹⁰ Grupper med pengar och inflytande som är med och formar besluten, “Vi skall komma ihåg att det finns ett antal företagssammanhang och föreningar som deltar i den här diskussionen med E20.”¹¹¹ Som ensam medborgare upplevs situationen mer förvirrad, “Jag har lite svårt för att tro det som ensam person, att rösten skulle göra sig hörd. Sen är det också lite svårt, hur skall man gå tillväga för att få sin röst hörd?”¹¹² En medborgare bryter känslan av misstro och uttrycker glädje över den svenska demokratin, “Ja det tycker jag. Det har ju med demokratin och görat och det är viktigt att värna om demokratin som vi har i Sverige och det ska vi vara rädda om och det är jag jätteglad över det.”¹¹³

Det sammanhang där medborgarna tror sig ha inflytande är när det handlar om direkta val, “Folkomröstning tror jag i den här frågan. Men då måste det vara väldigt tydligt.”¹¹⁴ Något som flera instämmer i, “Nej men det är som du säger att om det blir en folkomröstning tror jag att det har betydelse.”¹¹⁵

Medborgarna delar uppfattningen om att det är viktigt med inflytande från deras sida i frågan, “Om det nu är en sådan stor kostnadsfråga så tror jag att det är otroligt viktigt att medborgarna får vara med och säga sitt, pga. att man kanske då är inne och tallar på sociala frågor, ekonomi för socialtjänst, skola. Och där känner ju jag personligen att det måste veta vad det får för konsekvenser. De bitarna.”¹¹⁶ Åsikter finns om att dialogen i sig är viktig, även om utfallet inte blir som ens egna åsikter, “En dialog är ju alltid väldigt viktig ... då har man sagt vad man tyckt även om det inte blir som jag tycker. Man har åtminstone gjort sin

¹⁰⁸ Respondent 9 Fokusgrupp 2 7/5-17

¹⁰⁹ Respondent 13 Fokusgrupp 2 7/5-17

¹¹⁰ Respondent 12 Fokusgrupp 2 7/5-17

¹¹¹ Respondent 5 Fokusgrupp 1 29/4-17

¹¹² Respondent 8 Fokusgrupp 1 29/4-17

¹¹³ Respondent 13 Fokusgrupp 2 7/5-17

¹¹⁴ Respondent 5 Fokusgrupp 1 29/4-17

¹¹⁵ Respondent 2, Fokusgrupp 1 29/4-17

¹¹⁶ Respondent 9 Fokusgrupp 2 7/5-17

röst hörd. Har man en ständig medborgardialog så har man kanske lättare att acceptera olika saker som händer och sker.”¹¹⁷

8.1.3 Fokusgrupp: medverkande

Majoriteten av deltagarna i fokusgruppen har aldrig deltagit i en medborgardialog, men det finns undantag och det är ett fåtal som någon gång har deltagit. I princip alla deltagare säger sig dock kunna tänka sig att delta i en medborgardialog utifrån ett antal kriterier, “Om jag känner att det är något jag är intresserad av så hade jag kunnat tänka mig det.”¹¹⁸

Respondenterna upplever att som medborgare behöver de känna ett intresse för det som skall diskuteras, men också frågan om att göra mötena mer tillgängliga, “Tydligare inbjudan och bättre tider.”¹¹⁹ Medborgarna vill ha en tydlig inbjudan, de vill bli bekräftade av politikerna för att känna sig delaktiga, att de är välkomna och att deras åsikter är värdefulla, “Jag tror att det är viktigt att man känner att man blir inbjuden, och inte över som lekman eller som vanlig medborgare, jag skall inte behöva tränga mig in i en viss fråga för den är jag intresserad av, utan jag skall bli inbjuden till en viss fråga eller till alla frågor.”¹²⁰ Ytterligare en respondent uttrycker vikten av att bli inbjuden, //..det är de som ska söka upp oss och ta reda på vad vi tycker, det är en del av medborgardialogen, att de ska söka upp oss.”¹²¹ Att skapa forum som gör att medborgare både kan och vill delta i dialog är uttryck som löper genom flera av frågorna, “Jag tror att de flesta människor vill vara delaktiga på något sätt men sedan gäller det ju då att politiker skapar på något sätt ett forum som gör att man kan vara där.”¹²²

Det finns en problematik med tid som flera av deltagarna upplever, att det inte finns tid i ens vardag att vara fullt ut engagerad i frågor, “Det finns inget alternativ, och jag tillhör nog dem som vill vara här emellan. Jag vill vara med, men jag orkar inte vara engagerad i allt.”¹²³ Som medborgare uttrycker respondenterna en vilja att delta men att de inte orkar, “Jag tror att det är många som vill vara med i medborgardialoger, men när det väl kommer till att det skall dras igång så kommer man inte dit av olika skäl. Att man till exempel inte orkar ta sig

¹¹⁷ Respondent 13 Fokusgrupp 2 7/5-17

¹¹⁸ Respondent 7 Fokusgrupp 1 29/4-17

¹¹⁹ Respondent 2 Fokusgrupp 1 29/4-17

¹²⁰ Respondent 2 Fokusgrupp 1 29/4-17

¹²¹ Respondent 13 Fokusgrupp 2 7/5-17

¹²² Respondent 10 Fokusgrupp 2 7/5-17

¹²³ Respondent 2 Fokusgrupp 1 29/4-17

dit. Det kanske är många som gärna säger att de vill vara med men inte tar sig dit.”¹²⁴ Respondenterna uttrycker att situationen kan kännas lite jobbig “Man säger att man har ett intresse men kanske inte tillräckligt stort för att orka ta sig dit och få sin röst hörd, att det kanske är lite jobbigt tror jag.”¹²⁵

Geografisk och personlig anknytning till frågan är avgörande för huruvida medborgarna känner att de vill delta så som en respondent angav, “Som en medborgare i Alingsås så tänker jag att det kan bero på vart man bor i stan, och det kan ju vara så att vi bor på Nolby då finns det vissa saker som är viktiga för oss på Nolby. Bor man på Torvmossen så kanske det finns vissa frågor som är viktiga, men sen finns det gemensamma frågor. Så ibland tänker man såhär att det kanske borde vara någon form av dialog ute på de olika områdena.”¹²⁶

Genomgående för just medverkan är att respondenterna vill ha dialogen i sitt eget område för att kunna veta hur projektet och beslutet kommer påverka en själv i sitt eget bostadsområde, och att det finns en önskan att möta politikerna ute i kommunen. En problematik med Alingsåsprojektet är att det uppfattas som en stor och omfattande fråga av respondenterna, “Den här frågan är så oerhört stor, den berör kommande generationer, du har miljöaspekter som vi inte vet svaret på etc. och så berör det så mycket mer folk.”¹²⁷ Detta skapar en distans till frågan. När det istället handlar om frågor som berör respondenterna mer i dess vardag så är engagemanget större och en respondent angav, “Jag håller med, att frågor som engagerar, som är nära en på något sätt, som man känner, liksom så, att det är på riktigt.”¹²⁸

För att skapa engagemang hos medborgarna uppfattas det som viktigt att beslutsfattarna är tydliga med vad det i projektet som går att påverka och vad som är bestämt, “ I det fallet är det ju viktigt att man får veta att detta är beslutat, men det här, den här delen kan vi påverka, det här som redan är beslutat det kan vi inte gräva i så det behöver vi inte diskutera.”¹²⁹ och att beslutsfattarna låter medborgarna vara med under hela processen är även tankar som framförs, “Jag tror att det är viktigt att man har en dialog under hela processen. I början just för att det kommer olika frågor, alltså man kan inte bestämma färgen innan man har bestämt

¹²⁴ Respondent 14 Fokusgrupp 2 7/5-17

¹²⁵ Respondent 4 Fokusgrupp 2 7/5-17

¹²⁶ Respondent 10 Fokusgrupp 2 7/5-17

¹²⁷ Respondent 5 Fokusgrupp 1 29/4-17

¹²⁸ Respondent 4 Fokusgrupp 1 29/4-17

¹²⁹ Respondent 4 Fokusgrupp 1 29/4-17

material eller vad det nu kan vara. Att få med folket i hela processen, både i början, i mitten och i slutet. Det tror jag är jätteviktigt.”¹³⁰

Flera av respondenterna uttryckte vikten av att föra en kontinuerlig dialog, *“Att man har en dialog hela vägen fram för att det förändras ju, bilden växer fram, så man kan inte bara ha det i början och sen släppa medborgarna.”¹³¹* Uppfattningen finns att det knyter medborgarna till projektet, *“Jag tror också att detta är viktigt om man vill att medborgarna sen skall vårda den platsen man utformar.”¹³²*

Återigen kommer diskussionen om uppfattade konsekvenser, något som ofta relateras till ekonomiska prioriteringar i kommunen, *“Jag upplever att de fanns ett missnöje kring att, ja det satsas ju så mycket budget på den här utbyggnaden av vägen med E20 och på grund av det så är de tvungna att gå in och skära ner i icke-lagstadgade tjänster som kuratorer till exempel, såna som inte jobbar med myndighetsutövning för att kunna budgetera utbygget av infrastrukturen. Och det behövs ju också för att Alingsås kommun satsar ju så mycket på tillväxt just nu men vad ska hända sen när vi ökar i antal invånare och alla människobehandlande organisationer inte fungerar om man säger så. Det blir liksom en skev fördelning.”¹³³* Som medborgare vill de veta är hur det kommer beröra dem och vad konsekvenserna blir i deras egna liv, *“Men det är en viktig synpunkt tycker jag, att lägger vi så mycket pengar åt ena hållet och drar in på andra vad blir konsekvenserna?”¹³⁴* Dessa uppfattningar har hos vissa respondenter skapat en oro för vad resultatet blir, *“Ska resultatet då bli att vi har en stad där man har invånare som inte mår bra för att gynna att E20 byggs ut?”¹³⁵*

Frågan om ansvar är lite delad, vissa respondenter lägger ett tydligt ansvar hos politikerna, *“Men det största ansvaret ligger ju på återigen våra politiker liksom. Det är dom som måste hitta oss, där ligger mycket kraft och vilja att nå ut med information och den kraften och viljan måste man locka fram.”¹³⁶* Men det finns också åsikter om att det är medborgarna själva som behöver ta ett fördjupat ansvar, *“Jag skulle tycka att det var viktigt faktiskt, och jag tycker att det är egentligen ett samhällsansvar som man har om man lever och bor i*

¹³⁰ Respondent 2 Fokusgrupp 1 29/4-17

¹³¹ Respondent 12 Fokusgrupp 2 7/5-17

¹³² Respondent 11 Fokusgrupp 2 7/5-17

¹³³ Respondent 11 Fokusgrupp 2 7/5-17

¹³⁴ Respondent 10 Fokusgrupp 2 7/5-17

¹³⁵ Respondent 11 Fokusgrupp 2 7/5-17

¹³⁶ Respondent 13 Fokusgrupp 2 7/5-17

denna kommun så måste man ju också vara med och medverka och tala om vad man tycker och tänker. Det är väldigt lätt att man liksom kritiserar beslut men man talar ju inte om innan ens egen åsikt, vad man själv tycker.”¹³⁷ Att även om ens egna personliga åsikt inte tas med i beslutet så är det av vikt att uttrycka sig, “För det är ju så att säger du ingenting eller är tyst då har du ju på ett sätt samtyckt.”¹³⁸ En respondent står ut och uttrycker att ansvaret ligger hos medborgaren själv snarare än hos politikerna, “Men egenansvaret, vi kan inte bara sitta passiva, vi måste ta ansvar för medborgardialogens utveckling.”¹³⁹ Samma respondent uttrycker även att sättet att förmedla budskapet kan ha en inverkan, “Jag är ju lite förtjust i att som ett alternativ till ordet “påverka”, snarare “vilja medverka”. Det är ett dialog inbjudande sätt. Påverka är ett lite ensidigt sätt. Hur kan jag medverka till ett goare Alingsås? Allmänt sett.”¹⁴⁰

Respondenterna ger flera gånger förslag på alternativa metoder att föra medborgardialog via, ett exempel på förslag är att utföra lokala medborgardialoger, “Och om det är synsättet då kanske man ska ha lokal medborgardialoger att man satsa på det även om det är en gemensam fråga för då kanske man känner att man blir mer hörde på ett bättre sätt.”¹⁴¹ Men också att satsa på att få in ungdomar i diskussionen, “Men jag skulle gärna sett att den nya generationen, att de har ju massor med idéer och kunskap och det är dem som ska se framtiden därför är det viktigt att de får komma fram. Tyvärr är det ju så att på de flesta fronter så saknar man dem yngre och där borde egentligen våra politiker uppskatta deras åsikt.”¹⁴² Och slutligen för att förenkla processen och göra den mer tillgängligt är ytterligare ett förslag från respondenterna att med hjälp av internet möjliggöra mer engagemang i medborgardialoger, “Skulle även en medborgardialog kunna finnas på nätet också att även de ungdomar som vill ha påverkan på olika grejer att de kanske inte vågar komma ut och gå på medborgardialoger ute i kommunen utan att de kan stanna hemma vid datorn och våga mer säga vad de tycker via den.”¹⁴³ En respondent förmedlade att kunskap om instrumentet måste

¹³⁷ Respondent 13 Fokusgrupp 2 7/5-17

¹³⁸ Respondent 12 Fokusgrupp 2 7/5-17

¹³⁹ Respondent 5 Fokusgrupp 1 29/4-17

¹⁴⁰ Respondent 5 Fokusgrupp 1 29/4-17

¹⁴¹ Respondent 10 Fokusgrupp 2 7/5-17

¹⁴² Respondent 13 Fokusgrupp 2 7/5-17

¹⁴³ Respondent 14 Fokusgrupp 2 7/5-17

spridas redan i skolåldern, *“Jag tror att man måste börja i skolan. Att man faktiskt får lära sig hur man för en dialog. Hur man framför sina åsikter.”*¹⁴⁴

En oro kring om alla medborgare nås av inbjudan till medborgardialog dyker också upp under fokusdiskussionen, *“Jag tänker liksom hur man når ut och bjuder in människor, hur gör man om man kommunicerar på andra språk eller personer med funktionshinder, äldre eller att det kanske finns ungdomar som inte har fyllt 18 år och som ändå vill engagera sig. Det finns ju väldigt mycket man skulle kunna göra för att nå ut till dem, man behöver inte bara kalla till en plats utan man skulle kunna gå ut och gå till skolor eller äldreboenden, för att kunna göra det så tillgängligt som möjligt för alla.”*¹⁴⁵ En respondent uttryckte sin skepsis kring medborgardialog, *“Om man tänker såhär, att man bjuder in folk till dialog men att ingen dyker upp, det är ju lika illa det, som att folk har tappat tilltro till att komma dit alltså.”*¹⁴⁶

Respondenterna uttryckte en positiv ambition till att vilja delta, att det grundar sig i andra orsaker till att dialogen i högre utsträckning inte förs, *“Och det tror jag är det stora dilemmat för medborgardialog, att man vill gärna ha den men glömmet bort att föra den.”*¹⁴⁷

8.2 Empiri observation

8.2.1 Observation; insyn

Information om att samrådsmötet skulle hållas gick att som medborgare ta del av via Alingsås tidning samt via Alingsås kommuns egen sida på Facebook. På samrådsmötet gick det att få kunskap och förståelse för projektet via en informationstavla, som genom bilder och text beskrev projektet. Inledningsvis belyste kommunen att de önskar få information om vad deltagarna tycker, och att syftet med mötet är att få veta vilka åsikter och tankar deltagarna har kring projektet.

Det som vi kunde observera var att mötet hade en informativ ansats, men att det gavs möjlighet att ställa frågor löpande under mötet och att svar på dessa gavs. Merparten av tiden gavs till att informera om projektet.

¹⁴⁴ Respondent 2 Fokusgrupp 1 29/4-17

¹⁴⁵ Respondent 11 Fokusgrupp 2 7/5-17

¹⁴⁶ Respondent 13 Fokusgrupp 2 7/5-17

¹⁴⁷ Respondent 9 Fokusgrupp 2 7/5-17

8.2.2 Observation; inflytande

Huvuddelen av de frågor som ställdes handlade om föreningar och företags möjlighet att påverka projektets utfall. En förening som deltog kände sig exkluderad i dialogen och förmedlade en oro om hur de som förening skulle påverkas av projektet. Frågorna rörde konstruktionen, de tre presenterade alternativen på planprogrammet, men framförallt framfördes frågor som berörde skepsis kring utfallet och effekten av projektet.

Därtill togs frågor emot kring tvärförbindelser över motorvägen, barriäreffekter samt eventuella buller och bullerskydd. Ytterligare åsikter handlade om hur pendlare påverkas samt hur tidsplanen för projektet ser ut. En del av dialogen gick också åt till frågan huruvida kommunen har tänkt gällande farligt gods och hur eventuella olyckor på vägsträckan är tänkt att hanteras. Kommunen svarade med att de gärna mottog skriftliga yttranden som en del av samrådsredogörelsen kring projektet, utöver dessa muntliga tankar och åsikter som framkommit under samrådsmötet.

8.2.3 Observation; medverkan

Det var 33 stycken deltagare på mötet. Deltagare var i första hand intressegrupper såsom föreningar och företag samt olika verksamheter i kommunen. Vår observerade uppfattning är att ett fåtal kom i egenskap av privatperson. De yngre medborgarna var inte representerade i samrådsmötet. 11 stycken deltagare var kvinnor, utöver detta fanns det en homogenitet i de som deltog i mötet där dessa avsåg äldre män av samma etniska ursprung.

9. Analys

I detta avsnitt kommer det, ovan presenterade, insamlade materialet att analyseras genom att studiens frågeställningar besvaras.

9.1 Vad har medborgarna för inställning till att delta i en kommunal medborgardialog?

Resultatet från fokusgrupperna visar att medborgarna i grund och botten har en positiv inställning till att delta i en kommunal medborgardialog, och att medborgarna anser att det är viktigt med deltagande för att skapa hållbarhet i projekten som kommunen har för avsikt att genomföra.

Respondenterna har uppfattningen om att folkomröstningar är det verktyg där deras åsikter mest spelar roll. När det är ett val, och alla röstberättigade medborgare har en röst var, då anser respondenterna att deras åsikt kommer göra skillnad för utfallet. Denna uppfattning har medborgarna inte i samma utsträckning när det kommer till kommunala medborgardialoger. Här visas istället en misstro mot att beslutsfattarna tar hänsyn till deras åsikter, vilket framförs av flera respondenter.

Det finns praktisk problematik som, den positiva inställningen till verktyget till trots, blir ett hinder för respondenterna att faktiskt delta i en kommunal medborgardialog. Först och främst så upplever respondenterna att de inte har den kunskap om projekten som behövs för att kunna bidra till dialogen och utan den kunskapen vet de inte riktigt hur och med vad de kan bidra med. Utöver detta beskriver respondenterna en otillgänglighet i utformandet av medborgardialoger och en tidsbrist i sitt eget privatliv.

Respondenterna uppger att de aktivt vill få information om det som händer i kommunen. Den lokala tidningen, som de flesta anser vara huvudkällan till information om lokala nyheter, är som de själva beskriver bättre på att informera om det som redan har hänt och inte vad som kommer att hända i kommunen. Detta gör att respondenterna känner att de missar vad som skall hända.

Vilken anknytning respondenterna har till projektet påverkar deras insyn. Respondenterna har mest frågor och funderingar kring det som kommer påverka dem själva, vilket ofta handlar om den ekonomiska aspekten som vilken den totala summan kommer bli och hur projektet skall finansieras. Respondenterna undrar hur den ekonomiska prioriteringen kommer att påverka välfärden i kommunen och det uttrycks en viss rädsla för att skola, vård och omsorg kommer att missgynnas ekonomiskt. Som privatperson kan det vara svårt att relatera till ett vägbygge och det som istället diskuteras är det sociala konsekvenserna av den ekonomiska prioriteringen. Hur frågan mottas hos respondenterna hänger alltså på i vilken grad det påverkar ens privatliv såsom jobb, intresse eller familj. Frågan om Alingsåsprojektet kan därmed ha svårt att skapa engagemang då det är svårt att räkna på konsekvenserna för gemene person.

Som tidigare nämnts upplevs forumet som medborgardialoger hålls under som exkluderande; tiderna är otillgängliga samt att det politiska språket kan vara ett hinder. Respondenterna uppfattar att språket i sig kan vara en barriär om de inte behärskar svenska. Dessa bitar kan avgöra om respondenterna vill delta i medborgardialog eller inte. Det observerades vid samrådsmötet att det inte fanns tillgång till tecken som stöd eller möjlighet till översättning av det som sades under mötet. Inbjudan till samrådsmötet i Alingsås tidningen stod enbart på svenska. De medborgare som deltog i samrådsmötet bestod även de av en homogen grupp som enligt vår uppfattning i hög grad behärskade det svenska språket. Det som respondenterna i fokusgrupperna uttryckte bekräftas under observationen, det förväntas att deltagarna kan höra och se, men även att deltagarna pratar god svenska både för att kunna ta del av inbjudan men även för att aktivt kunna delta i samrådsmötet.

Respondenterna uppger att medborgardialoger hålls under för stora forum där de som medborgare inte känner tillträde. För att skapa tryggare förutsättningar önskar respondenterna mindre forum och personligare inbjudan. Ett förslag som dök upp från flera respondenter var att istället hålla lokala medborgarråd i kommunens olika bostadsområden. Ett lokalt medborgarråd skulle enligt respondenterna få dem att i högre grad delta i en dialog. Där kan medborgarna möta politiker tillsammans med grannar för att känslan skall bli mer avslappnad. Stora forum upplevs skapa distans mellan medborgarna och beslutsfattarna, vilket gör att respondenterna upplever att de inte går in i samtalet på samma nivå. Respondenterna lägger ett tydligt ansvar på politikerna, att det är deras uppgift att bjuda in medborgarna, ge kunskap och skapa en inkluderande miljö för att främja ett aktivt deltagande från medborgarna.

9.2 Vad kan medborgarnas inställning till att delta i en kommunal medborgardialog få för effekter?

Genom att respondenterna inte upplever sig ha den kunskap som behövs för att kunna delta, kan detta skapa missförstånd gentemot projektet. Respondenterna upplever heller inte att ens åsikt är av betydelse, vilket kan leda till misstro till genomförandet av projektet. Som tidigare nämnts visar respondenterna på oro angående den ekonomiska prioriteringen, de upplever en rädsla för att kommunens ekonomiska prioritering kommer slå mot kommunens välfärd. Huruvida detta är sant eller inte så kan den oron reduceras genom att information ges och tas emot angående de konsekvenser som projektet har. Som en respondent sa är det viktigt att ha med medborgarna om *“... man vill att medborgarna sen skall vårda den platsen man*

utformar.”¹⁴⁸ Majoriteten av respondenten beskriver en positiv inställning till att vilja delta i kommunala medborgardialoger. När medborgarna har en positiv inställning och är aktiva i medborgardialogen genereras tilltro till platsen och ett hållbart utförande.

Resultatet bekräftar det som Zimmerman och Rolandsson skriver, nämligen att medborgarnas upplevelse av att de kan påverka och bli lyssnade till påverkar deras engagemang, intresse och förtroende för demokratin.¹⁴⁹ Deltagarna i fokusgrupperna beskriver ett bristande förtroende till om deras åsikter gör skillnad. Denna misstro, brist på kunskap och information kan få effekten att medborgarna inte dyker upp, då de inte vet vad de kan bidra med till projektet. Detta kan skada en del av syftet med att ha en medborgardialog, vilket är, enligt Alingsås kommun själva, att få mer kunskap ifrån medborgarna.¹⁵⁰

Resultatet stärker även det som Arnstein beskriver; att det är svårt att tillhandahålla ett brett deltagande från medborgarna och att det finns en ojäm maktfördelning i samhället. Arnstein menar att de mest utsatta grupperna i samhället får mycket lite tillträde att delta i planering, förvaltning och utformningen av sin stad.¹⁵¹ Vilket också kunde iakttas på samrådsmötet i Alingsås kommun, där det i första hand var föreningar och företagare som deltog och hade frågor och åsikter. Det gick även att observera en homogenitet i deltagarna på samrådsmötet i Alingsås, vilket kan stärka tesen som framfördes i fokusgruppen om att alla grupper i samhället inte känner tillträde till dessa forum. Detta leder till att alla gruppers åsikter inte blir representerade på dessa samrådsmöten, vilket genererar ett bortfall som hade kunnat vara värdefull kunskap för kommunen.

Sara Brorström har beskrivit det faktum att det är svårt att hitta en balans mellan medborgare och beslutsfattare.¹⁵² Observationen stärkte det som deltagarna i fokusgruppen uttryckte, och det som Brorström beskriver, att det finns en oro från medborgarna om de konsekvenser som en eventuell överdäckning kan ge. Kunskapsglappet, som respondenterna känner angående att de upplever sig inte ha samma kunskap som beslutsfattarna, skapar distans till att faktiskt vilja delta och dyka upp. Detta kan leda till det som Karlsson beskriver som ett hot mot den

¹⁴⁸ Respondent 11 Fokusgrupp 2 7/5-17

¹⁴⁹ Zimmerman & Rolandsson 2008:42

¹⁵⁰ Alingsås kommun: Riktlinjer för planerad invånardialog i Alingsås.

¹⁵¹ Arnstein 1969

¹⁵² Brorström 2015:110

politiska jämlikheten då ett fåtal medborgare ges, eller upplever att de har, möjlighet att påverka den lokala politiska agendan.¹⁵³

Alingsås kommun har visat på en vilja att ta emot åsikter från medborgarna,¹⁵⁴ och deras syfte med att hålla i en medborgardialog var att det skall vara ett verktyg att ta till sig kunskap från medborgarna, men också att ge kunskap till medborgarna om det som skall beslutas.¹⁵⁵ Dock så skapade forumet som samrådsmötet hölls under, att den information som utbyts mellan kommunen och deltagarna bara gavs till en liten grupp av kommunens invånare. Den informationen som medborgarna möjligen hade behövt för att kunna skapa sig en uppfattning och ett intresse för projektet fanns att tillgå på samrådsmötet, men i och med att medborgarna upplever att de inte känner tillträde till detta forum så tar man inte heller till sig informationen som finns på plats.

Mycket av tiden under samrådsmötet gick till att ge kunskap till medborgarna och minska på något som upplevdes som oro. Boverket har beskrivit genom rekommendationer att en medborgardialog kan minska en "vi mot dem"-känsla i kommunen.¹⁵⁶ Respondenterna i studien bekräftar denna känsla av att det finns ett "vi mot dem", men utifrån denna empiri går det inte att svara på om det genomförda samrådsmötet bidrog till att minska distansen. Även om respondenterna tycker att processen har kommit långt gällande Alingsåsprojektet, så har Alingsås kommun följt Boverkets rekommendationer att i ett tidigt stadie ta in medborgarna i dialogprocessen.

I och med att projektet inte har beslutats om, finns inte svar på hur mycket kunskap som kommunen tog till sig under samrådsmötet eller vilka effekter det genomförda samrådsmötet kommer att ha på projektets utfall. Det kan konstateras att kommunen har skrivit ner det som sades i samrådsanteckningarna, som kommer att inkluderas i en samrådsredogörelse.

Så som nämnt i studiens problemformulering så kan en medborgardialog vara ett sätt att legitimera beslutet, dock kan studien inte uttala sig om medborgarnas åsikter tagits hänsyn till då beslut om projektet inte tagits.

¹⁵³ Karlsson 2011:119f

¹⁵⁴ Alingsås kommun. Kommunfullmäktige. Protokoll 2016-11-30.

¹⁵⁵ Alingsås kommun: Riktlinjer för planerad invånardialog i Alingsås.

¹⁵⁶ Boverket 1998

Att kunskapen och informationen finns hos medborgarna är väsentligt för att utbytet mellan aktörerna skall vara givande för båda parter. Utifrån observationen och de genomförda fokusgrupperna kan det antas att det finns samhällsgrupper som inte får eller kan ta del av kunskapen som ges. Men också att dessa grupper inte heller ger kommunen åsikter inför beslutsfattandet, detta kan då bero på att medborgarna inte har den insyn i projektet och hur projektet kommer att påverka dem. Det kan vara så att kommunens inbjudan inte når alla grupper.

Förslaget om att komplettera kommunallagen för att kommunfullmäktige skall verka för ett ökat deltagande av medborgarna¹⁵⁷ kommer kanske förändra frekvensen av genomförda medborgardialoger i Sveriges kommuner, utöver den del som redan är lagstadgat i Plan och bygglagen. Detta kan också ha en påverkan på medborgarnas kännedom av medborgardialogen, vilket i sig kan ha positiva effekter på verket som komplement till den representativa demokratin.

10. Slutsatser

Medborgardialog är ett uppskattat verktyg på en teoretisk nivå av forskare då ett ökat deltagande kan stärka hållbarheten i projektens utformning, något som studiens respondenter också instämmer i. Studien har visat på att trots den övervägande positiva inställningen till att delta i kommunala medborgardialoger, så finns det hinder mellan den upplevda inställningen och det faktiska deltagandet. Medborgarna är intresserade och vill ha mer kunskap om projektet, men de upplever en otillgänglighet i forumens utformning och en upplevd distans mellan medborgare och politiker som blir tydligt i det kunskapsglapp som framträder. Detta resulterar i att alla samhällsgrupper inte blir representerade i medborgardialogen vilket skapar ett bortfall i åsikter som kan vara av värde för beslutsfattarna.

Medborgarna efterfrågar en tydligare, mer riktad inbjudan för att känna att deras åsikter är av värde för beslutet. Förslag som framträtt i fokusgrupperna är mer lokala medborgardialoger för att forumet skall kännas tryggare och mer tillgängligt. Förslag har även kommit på att ge mer möjlighet att föra medborgardialog på internet, något som skulle kunna öppna upp för ungdomar att delta, en samhällsgrupp som enligt respondenterna saknas i dialogen. Dessa två

¹⁵⁷ SOU 2016:5 s.43ff, 51f

förslag på tänkbara forum för medborgardialog skulle enligt respondenterna öka deras deltagande i kommunala medborgardialoger.

Studiens resultat visar på en positiv inställning till att delta i kommunala medborgardialoger, genom detta har Alingsås goda förutsättningar att inkludera sina medborgare i kommunala beslut i högre utsträckning.

Det vore intressant att fortsätta studera mötet mellan kommun och medborgare, med fokus på den upplevda distansen. Detta för att möjliggöra kunskap om vad man preventivt kan jobba med för att minska på glappet och öka möjligheten till dialog. Av intresse hade även varit att studera vilka forum som lockar medborgare och som når ut till samtliga samhällsgrupper, kunskap som är värdefull för att medborgardialogen skall bli mer representativ. Även att studera vad som händer när beslutsfattarna lämnar över ansvaret till medborgarna, vilka effekter det får och vad resultatet blir hade varit intressant för att vidare studera medborgarnas inverkan på kommunala beslut.

Referenslista

Litteratur

Brorström Sara (2015) *Styra städer*. Studentlitteratur: Lund.

Brorström Sara (2010) *Kommunala satsningar av betydelse*. Akademisk avhandling för filosofie doktorsexamen Förvaltningshögskolan Göteborgs universitet.

Bryman Alan (2011) upl. 2:1 översättning: Björn Nilsson *Samhällsvetenskapliga metoder*. Liber AB:Malmö.

Bäck Henry, Larsson Torbjörn & Erlingsson Ó Gissur. (2012) *Den svenska politiken - Strukturer, processer och resultat*. Malmö: Liber.

Czarniawska Barbara (2005) *En teori om organisering*. Studentlitteratur: Lund.

Esaiasson Peter, Gilljam Mikael, Oscarsson Henrik & Wängnerud Lena (2012) *Metodpraktikan*. Nordstedts Juridik: Stockholm.

Friberg Mats (red.) (2014) *Det hållbara samhället*. Liber: Stockholm.

Hedlund Gun & Montin Stig (2009) *Governance som interaktiv samhällsstyrning*. I Hedlund, Gun och Stig Montin (red) *Governance på svenska*. Stockholm: Santéus Academic Press.

Karlsson Martin (2011) *Kan medborgardialoger stärka den representativa demokratin?* I Hellberg, Karlsson, Larsson, Lundberg & Persson (red) *Perspektiv på offentlig verksamhet i utveckling*. Repro: Örebro.

Kvale Steinar & Brinkmann Svend (2014) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur AB:Lund.

Mack Natasha, Woodsong Cynthia, Macqueen Kathleen , Guest Greg , Namey Emily (2005) *Qualitative Research Methods: A Data Collector's Field Guide*.

Montin, Stig & Granberg, Mikael (2013) *Moderna kommuner*, 4:e upplagan
Liber AB: Stockholm.

Pearsson J. Leonie, Newton W. Peter & Roberts Peter (2014) *Resilient sustainable cities*. Routledge: London.

Putnam, Robert D. (2011) *Den fungerande demokratin*, 2:a upplagan Stockholm: SNS förlag.

Åström, Joachim och Mikael Granberg (2009) *Medborgerligt deltagande och interaktivt beslutsfattande: Kontinuitet och förändring inom fysisk planering*. I Hedlund, Gun och Stig Montin (red) *Governance på svenska*. Stockholm: Santérus Academic Press.

Artiklar

Abers, Rebecca Neaera. (2000) *Inventing Local Democracy: Grassroots Politics in Brazil* . Boulder, CO : Lynne Rienner.

Arnstein, Sherry R. (1969) *A ladder of Citizen Participation*, *Journal of the American institute of Planners*, 35:4, s.216-224.

Avritzer Leonardo. (2002) *Democracy and the Public Space in Latin America*. Princeton, NJ:Princeton University Press.

Chanan, Gabriel (1997) *Active Citizenship and Community Involvement: Getting to the Roots* Europeiska fonden för förbättring av levnads- och arbetsvillkor.

Cornwall, Andrea (2004). *Introduction: New democratic spaces? The politics and dynamics of institutionalised participation*. *Ids Bulletin-Institute of Development Studies*, 35(2), 1-10.

De Sousa Santos, Boaventura (1998) *Participatory budgeting in Porto Alegre: Toward a redistributive democracy*. *Politics & Society* 26:4.

Fung, Archon (2006) *Varieties of Participation in Complex Governance* *Public Administration Review* Vol. 66 s.66-75.

Fung, Archon & Wright, Olin Erik (2001). *Deepening Democracy Institutional Innovations in Empowered Participatory Governance*. Volume IV in the Real Utopias Project.

Irvin, Renée A. & Stansbury, John (2004) *Citizen Participation in Decision Making: Is it worth the effort?* *Public Administration Review*, Jan/Feb 2004; 64 s.55-65.

Tahvilzadeh Nazem (2014) *Det våras för medborgardialoger* SOU 2016:5 Låt fler forma framtiden – Forskarantologi.

Young, Stephen C. (1997) *Local Agenda 21: The renewal of Local Democracy?* The Political Quarterly s. 138-147.

Windh Cecilia (2012) *Medborgardialog i den svenska kommunala planprocessen.* Institutionen för kulturgeografi och ekonomisk geografi Lunds universitet.

Zimmerman, F. & Rolandsson, B. (2008) *Om medborgaren själv får välja.* Högskolan i Borås. Rapport nr 3:2008 ISSN 1404-0913 ISBN 978-91-85659-21-0.

Internet

Alingsås tidning. *Informationsmötet om E20/A+*. 21 mars 2014.

<http://www.alingsastidning.se/2014/03/se-hela-informationsmotet-om-e20-och-a/>

Avläst: 2017-03-09.

Avtal 24. *Letter of intent*. https://avtal24.se/ordlista/letter_of_intent

Avläst: 2017-03-21.

Alingsås kommun. Kommunfullmäktige. Protokoll 2016-11-30.

https://www.alingsas.se/sites/default/files/kf_2016-11-30.pdf

Avläst: 2017-03-14.

Alingsås kommun, Kommunfullmäktiges möte den 28 mars 2012,

“Riktlinjer för planerad invånardialog i Alingsås Demokratiforums förslag.”

Avläst: 2017-03-09.

Alingsås kommun. *Flerårsstrategi 2017–2019*.

https://www.alingsas.se/sites/default/files/flerarsstrategi_2017.pdf

Avläst: 2017-03-14.

CODEx regler och riktlinjer för forskning “Forskning som involverar barn”

<http://www.codex.vr.se/manniska1.shtml>

Avläst: 2017-03-21.

Länsstyrelsen i Stockholms län. *Överdäckningar – en kunskapsöversikt*. Rapport 2012:22
<http://www.lansstyrelsen.se/stockholm/SiteCollectionDocuments/Sv/publikationer/2012/rapport-2012-22.pdf>

Avläst: 2017-03-21.

Nationalencyklopedin, sökning “inställning”
www.ne.se/uppslagsverk/ordbok/svensk/inst%C3%A4llning

Avläst: 2017-05-08.

Sveriges kommuner och landsting, SKL *Demokrati, ledning, styrning SKL*
<https://skl.se/demokratiledningstyrning.7.html>

Avläst: 2017-03-21.

Trafikverket. *E20 Genomfart Alingsås*.

<http://www.trafikverket.se/nara-dig/>

Avläst: 2017-03-09.

Myndighetspublikationer

Boverket, Stadsmiljöavdelningen. (1998). *Vem bestämmer om medborgarinflytande och kommunal planering*.

Statens offentliga utredningar, SOU (1975). *Kommunal demokrati* 1975:41.

Statens offentliga utredningar, SOU (2016). *Låt fler forma framtiden!* ID-nummer: SOU 2016:5.

Sveriges kommuner och landsting, SKL (2011). *Medborgardialog som del i styrprocessen*.

Sveriges kommuner och landsting, SKL (2012) *Utveckla principer för medborgardialog*.

Lag

Kommunallagen 1991:900 1 kap 4§.

Regeringsformen, SFS, 1974:152 1 kap, §1.

Plan- och bygglag (2010:900), Svensk författningssamling 2010:900.

http://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/plan--och-bygglag-2010900_sfs-2010-900

Avläst: 2017-04-06.

Protokoll

Ashman Helen, Planarkitekt Samhällsbyggnadskontoret Alingsås kommun, *Samrådsmöte om genomfart Alingsås och Lyckan 3 maj 2017.*

Avläst: 2017-05-12.

Videolänk

Kjell Hult informerar om E20 genom Alingsås Del 1, Del 2 och Del3

<https://www.youtube.com/watch?v=nhE1ovTQknY&feature=youtu.be>

Avläst: 2017-03-09

Bilaga 1. Annonns

Fokusfika med studenter från Göteborgs universitet

Vill du vara med i en fokusgrupp? Frågor kommer ställas om vad du har för inställning till en kommunal medborgardialog i Alingsås.

Vi är två studenter som skriver examensarbete i offentlig förvaltning vid Göteborgs universitet. Studien handlar om inställningen till en medborgardialog i Alingsås.

Vi söker personer över 18 år, bosatta i Alingsås, som vill delta.

Ingen förkunskap krävs. Fika bjuds på vid fokustillfället!

Plats: Alingsås bibliotek

Dag: lördagen den 29 april

Tid 1: 10.00

Tid 2: 14:00

Tidsåtgång: max 2 timmar

Kontakta oss innan 21 april angående intresse och vilken av tiderna som passar dig bäst.

Väl mötta,

Camilla Linderoth och Hillevi Hultgren Vicsai

För kontakt:

Camilla Linderoth

0737-30 77 56

guslincaav@student.gu.se

Hillevi Hultgren Vicsai

0737-330274

gusvicshi@student.gu.se

Bilaga 2. Information kring fokusgrupp till respondenter

Hej och välkomna till dagens fokusgrupp

Vi vill börja med att presentera oss själva, vi heter Camilla Linderöth och Hillevi Hultgren Vicsai och vi är väldigt tacksamma för att ni har tagit er tiden att komma hit och delta i denna fokusgrupp.

Studien vi arbetar med syftar till att ta reda på hur medborgarnas engagemang ser ut, och hur villig man som medborgare är att delta i en kommunal medborgardialog. Vi vill ta reda på vad medborgarna har för inställning till dialogen som redskap och vilka följderna blir av medborgarnas inställning.

Målet med fokusgruppdiskussionen är att få svar på er inställning där resultatet är av vikt för vidare utveckling av medborgardialogen som ett demokratiskt verktyg. Resultaten är av intresse inte enbart för Alingsås kommuns beslutsfattare, utan kan också användas av andra regioner och länder som vill, ska eller redan använder sig av medborgardialog.

Vi är studenter och håller på och skriver vårt examensarbete i offentlig förvaltning vid Göteborgs universitet och fokusgrupperna kommer att utgöra vårt material. Vi vill gärna att ni presenterar er också! Vad ni heter räcker. Innan vi sätter igång med fokusdiskussionen önskar vi att ni fyller i en anonym intervjudeltagarblankett, detta blir för oss ett dokumenterat underlag om de deltagare som medverkat i vår fokusgrupp.

Vi kan ju börja med att säga att vi kommer spela in samtalet här idag, detta för att underlätta när vi transkriberar för att kunna analysera.

All data kommer hanteras anonymt och konfidentiellt.

Vi är jättenyfikna på alla era åsikter, och vi vill bara trycka på att detta inte är ett kunskapstest, vi är bara nyfikna på hur ni känner, hur ni än känner. Säg vad ni tycker. Det finns inget rätt eller fel svar på de frågor vi kommer att diskutera.

Detta kommer ta ungefär 1 timme.

Vi vill också poängtera att det är viktigt att alla pratar en åt gången, både av respekt mot varandra men också för att underlätta för oss senare.

Vi skulle vilja att ni skriver erat namn på pappret framför och viker till en liten skylt och ställer framför er.

Bilaga 3. Intervjuguide

Intervjuguide

Inledande bakgrundshistoria till ämnet som ska diskuteras i fokusgruppdiskussionen;

Syftet med fokusgrupperna är att ta reda på vilken inställning medborgarna i Alingsås kommun har till en kommunal medborgardialog. I samband med att avsiktsförklaringen av överdäckningen av E-20 röstades igenom röstade kommunen även genom att man har för avsikt att föra en medborgardialog kring överdäckningen.

Det går att avläsa från kommunfullmäktiges protokoll 2016-11-30, att beslut tagits gällande att använda sig av medborgardialog i projektet; ”*Den fördjupade medborgardialogen ska snarast sättas igång så att tillräcklig tid ges medborgarna att kunna bidra med idéer och lösningar i syfte att utveckla A+ området.*” (Alingsås kommun. Kommunfullmäktige. Protokoll 2016-11-30).

Detta är utgångspunkten för vår studie och utgångspunkt för dagens fokusgruppdiskussion. Således ska vi i dag prata om vad ni har för inställning till att delta i en medborgardialog.

Frågor:

Insyn, Medverkande och Inflytande.

- **Insyn:** information, kunskap och förståelse för projekten
- Utöver det vi precis sa, någon som vet något mer om överdäckningen?
- Hur har ni fått denna information?
- Vad har ni för uppfattning om projektet?
- Hur tar ni del av kommunens information?

- **Inflytande:** deras åsikter behövs och kommer göra skillnad för utfallet av processen och projektet.
- Vad tror ni syftet med att ha medborgardialog är?
- Vad tror ni att en medborgardialog kan bidra med i projektet överdäckningen av E-20?
- Tror ni att er åsikt har någon betydelse för hur kommunen fattar beslut i projektet?

- **Medverkande:** Är det mest centrala begreppet för vår analys, och belyser om medborgarna känner att de är/vill vara delaktiga och om deras uppfattning är att projektet påverkar dem.
- Vet ni vad en medborgardialog innebär?
- Har ni någon gång deltagit i en medborgardialog?
- Skulle ni kunna tänka er att delta i en medborgardialog? Berätta: varför, varför inte?
- I vilken del av processen tycker ni att medborgardialogen ska hållas? Tidigt, mitten, sent?
- Hur hade kommunen kunnat locka er att delta? Vad önskar ni ha för forum?
- Vad för frågor skulle göra att ni fann ett intresse att delta?

Avslutande

- Något ni vill säga som ni känner att ni inte har fått sagt?

Stort tack för att ni deltog i dagens fokusgruppdiskussion, tack för att ni kom!

Bilaga 4. Intervjudeltagarblankett

Intervjudeltagarblankett för fokusgruppdiskussion 29/4 respektive 7/5:

Förnamn:

Ålder:

Kön:

Yrke:

Bostadsort: